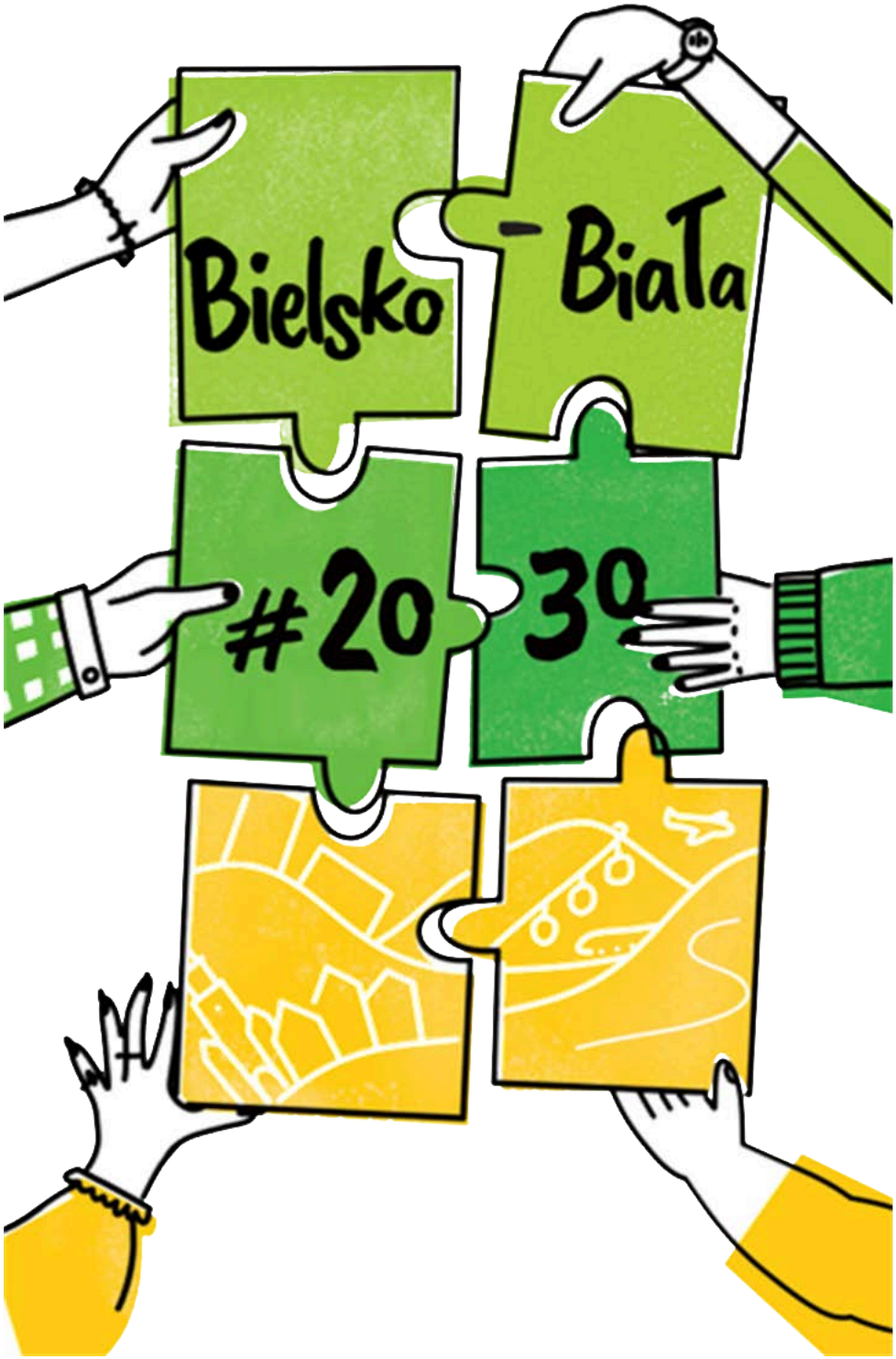

Raport z warsztatów strategicznych

Opracowanie powstało na zamówienie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej na podstawie umowy nr RG.272.9.2020 z dnia 29 grudnia 2020 r.

Zespół wykonujący zadanie:

dr Janusz Jeżak (koordynacja)

dr Jeremiasz Salamon

Agnieszka Majkowska (redakcja opracowania)

Wizualizacja danych:

dr Jeremiasz Salamon

Copyright © Instytut Ekonomiki Przestrzeni Sp. z o. o. oraz Urząd Miejski w Bielsku-Białej

Etap I **| Kraków, marzec 2021 r.**

INSTYTUT EKONOMIKI PRZESTRZENI
Odkrywamy wartość przestrzeni

Instytut Ekonomiki Przestrzeni Sp. z o.o.
ul. Na Błonie 15a/22
30-150 Kraków
iep@iep.krakow.pl

Biuro:
ul. Kamienna 43b lok. 5
31-403 Kraków, PL

Spis treści

WPROWADZENIE 6

WARSZTAT OGÓLNY 10

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU OGÓLNEGO 12

1. Ekonomia 12
2. Ludzie 14
3. Życie 15
4. Mobilność 17
5. Zarządzanie 18
6. Środowisko 18

NARZĘDZIOWNIK 19

ZARZĄDZANIE 20

WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO 22

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „ZARZĄDZANIE” 24

1. Usługi 24
2. Skuteczna organizacja 24
3. Współpraca w ramach obszaru aglomeracyjnego 26
4. Kultura współpracy 26
5. Kadry dla rozwoju 27
6. Plan/ system zarządzania Strategią 27
7. Miejskie Obserwatorium Rozwoju 28

NARZĘDZIOWNIK 30

ŻYCIE 31

WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO 32

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „ŻYCIE” 35

1. (Bez)ludne Bielsko-Biała 35
2. Zrewitalizowane Bielsko-Biała 36
3. Rekreacyjne Bielsko-Biała 37
4. (Nie)estetyczne Bielsko-Biała 38
5. Uwaga! Niebezpieczeństwo 38
6. Niewykorzystane potencjał rezydencjonalny 39
7. Edukacyjne Bielsko-Biała 39
8. Zdrowe Bielsko-Biała 40
9. Kulturalne Bielsko-Biała 41

NARZĘDZIOWNIK 42

ŚRODOWISKO 43
WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO 44
NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „ŚRODOWISKO” 46
1. Zielone i zrównoważone Bielsko-Biała 46
2. Oddychające Bielsko-Biała 46
3. Ciche Bielsko-Biała 47
4. Odporne Bielsko-Biała 47
5. Gospodarka o obiegu (nie)zamkniętym 48
NARZĘDZIOWNIK 50
LUDZIE 50
WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO 52
NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „LUDZIE” 54
1. Aktywni mieszkańcy 54
2. Relacje Mieszkańcy-Miasto 56
3. Narzędziownik 57
NARZĘDZIOWNIK 59
EKONOMIA 59
WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO 61
NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „EKONOMIA” 63
1. Demografia 63
2. Klimat dla rozwoju gospodarczego 64
3. Centrum gospodarcze południa 65
4. Kapitał ludzki 65
5. Ośrodek akademicki 66
6. Potencjał turystyczny 67
NARZĘDZIOWNIK 69
MOBILNOŚĆ 70
WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO 71
NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „MOBILNOŚĆ” 73
1. EKOmobilność 73
2. Efektywna komunikacja publiczna 75
3. Nadmiernie obciążona i nieefektywna sieć komunikacyjna 76
4. Smog i hałas 77
5. Dostępna komunikacja miejska 78
6. Bezpieczeństwo 78
NARZĘDZIOWNIK 79

PRZESTRZEŃ 79
WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO 81
NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „PRZESTRZEŃ” 83
1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej 83
2. Obszary Strategicznej Interwencji 85
3. Założenia do ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej 86

WPROWADZENIE

Niniejszy *Raport* stanowi podsumowanie serii ośmiu warsztatów przeprowadzonych w ramach prac nad *Strategią Rozwoju Bielska-Białej do 2030 roku*. Siedem warsztatów miało charakter branżowy i dotyczyło jednego spośród obszarów funkcjonowania miasta (Zarządzanie, Życie, Ludzie, Ekonomia, Mobilność, Środowisko, Przestrzeń). Natomiast jeden warsztat miał charakter horyzontalny, a jego przedmiotem były wszystkie spośród wyżej wymienionych obszarów. Uczestnikami tzw. warsztatu ogólnego byli radni Rady Miejskiej w Bielsku-Białej.

Ze względu na obowiązujący w Polsce stan epidemii warsztaty zostały przeprowadzone w formie zdalnej z wykorzystaniem platformy MS TEAMS.

Rysunek 1. Harmonogram warsztatów strategicznych

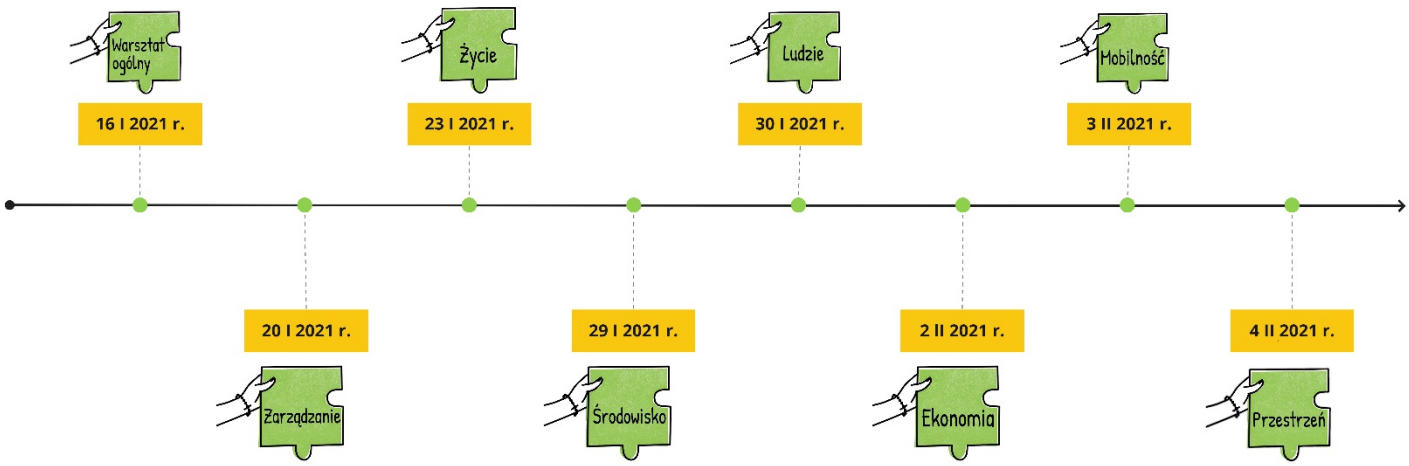

Do udziału w warsztatach zaproszenie zostali Interesariusze *Strategii*, tj. mieszkańcy oraz liderzy społeczno-gospodarczy z Bielska-Białej, w tym przedstawiciele:

- przedsiębiorców,
- organizacji pozarządowych,
- uczelni,
- instytucji kultury,
- radni Rady Miejskiej,
- Urzędu Miejskiego.

W warsztatach udział wzięło 150 osób. Frekwencję na poszczególnych warsztatach przedstawiono na poniższym wykresie:

Wykres 1. Liczba uczestników poszczególnych warsztatów

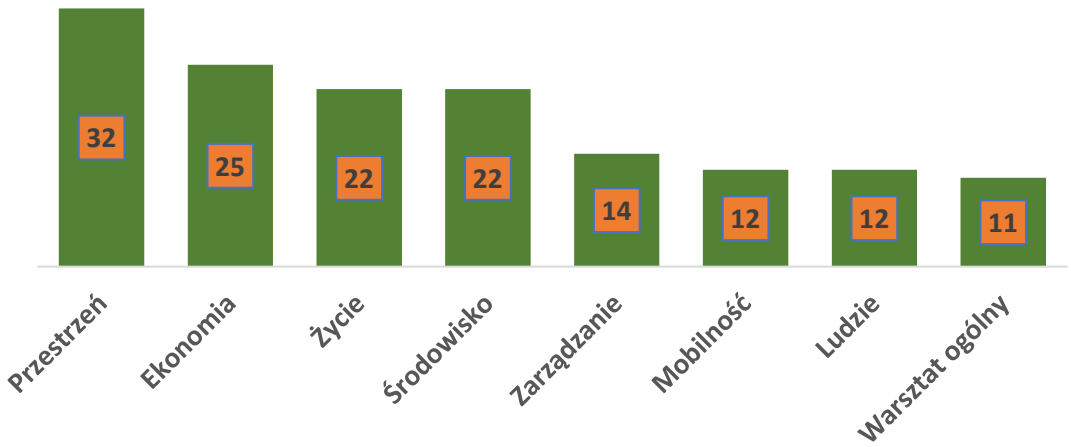

Zasadniczym celem warsztatów było uspołecznienie prac na *Strategią Rozwoju Bielska-Białej do 2030* roku oraz poznanie oczekiwań Interesariuszy tego dokumentu względem celów rozwojowych Bielska-Białej w perspektywie 2030 roku oraz kierunków działań koniecznych do podjęcia na rzecz ich osiągnięcia. Pomysły, uwagi, komentarze oraz postulaty Interesariuszy dyskutowane były w ramach siedmiu obszarów funkcjonowania miasta:

- **EKONOMIA** – obszar poświęcony zagadnieniom związanym z innowacyjną i zróżnicowaną gospodarką, w tym rozwojowi różnych gałęzi gospodarki i związanemu z tym rozwojem zróżnicowanemu rynkowi pracy oraz zrównoważonej polityce inwestycyjnej;
- **LUDZIE** – obszar obejmujący partnerskie relacje z obywatelami. Informowanie mieszkańców o planowanych w mieście przedsięwzięciach. Konsultowanie z mieszkańcami projektów i zamierzeń - pytanie o opinie i uwzględnianie ich na etapie realizacji. Partycypacja - zapraszanie mieszkańców do uczestniczenia w rozwijaniu miasta poprzez wspólne decydowanie o kierunkach i/lub wspólne realizowanie zadań. Delegowanie - powierzanie grupom mieszkańców wybranych zadań w duchu wzajemnego zaufania i poczucia współodpowiedzialności za miasto.
- **ŻYCIE** – obszar związany z jakością życia w mieście. Dbałość o wysoką jakość życia w mieście, w każdym znaczeniu tego określenia, między innymi poprzez dbanie o bezpieczeństwo mieszkańców, szeroką i odpowiadającą ich potrzebom ofertę kulturalną i edukacyjną, a także łatwy dostęp do infrastruktury społecznej. To również przemyślana polityka demograficzna - związana z dbałością o społeczną substancję miasta. Wreszcie - to także rewitalizacja obszarów miasta, które tego wymagają, dzięki której przestrzeń otaczająca mieszkańców staje się dla nich bardziej estetyczna i funkcjonalna.

- **MOBILNOŚĆ** – w tym obszarze analizowane były zagadnienia związane z optymalizowaniem poruszania się osób i towarów w przestrzeni miasta. To zapewnienie zrównoważonego systemu transportu, do i z miasta oraz na terenie miasta, a także stymulowanie mobilności mieszkańców z korzyścią dla nich samych. To zapewnienie adekwatnych rozwiązań dla różnych kategorii użytkowników dróg: pieszych (a pośród nich - także osób niepełnosprawnych), rowerzystów, kierowców samochodów i motocykli oraz osób korzystających z transportu zbiorowego.
- **ZARZĄDZENIE** – obszar, w którym analizie poddano wybrane zagadnienia związane z zarządzania miasta. Dyskusja dotyczyła sposobu zapewnienia mieszkańcom dostępu do informacji na temat planów, przebiegu i rezultatów prac w sferze publicznej oraz możliwości aktywnego wpływu na kształt dokumentów i kierunków rozwoju miasta. Wprowadzanie, tam gdzie to możliwe, dostępu do e-administracji i e-usług. Planowane i konsekwentne kształtowanie przestrzeni miasta poprzez wdrażanie planów miejscowych i polityk inwestycyjnych.
- **ŚRODOWISKO** – ten obszar obejmuje ważne kwestie związane z odpowiedzialnym gospodarowaniem zasobami naturalnymi w szczególności zgodne z ideą gospodarki o obiegu zamkniętym. Aktywna ochrona środowiska z uwzględnieniem zachodzących zmian klimatycznych, a także wyzwań związanych z podnoszeniem efektywności energetycznej i dbałością o niskoemisyjność lokalnej gospodarki (ograniczanie niskiej emisji, likwidacja uciążliwości funkcjonowania zakładów przemysłowych na terenie miasta, ograniczanie poziomu zanieczyszczeń komunikacyjnych, zmiany struktury zlokalizowanych przedsiębiorstw celem zwiększenia udziału przedsiębiorstw niezwiązanych z negatywnym oddziaływaniem na środowisko). Zapewnianie mieszkańcom dostępu do zielonych terenów rekreacyjnych z możliwością aktywnego ich kształtowania.
- **PRZESTRZEŃ** – w ramach tego obszaru dyskutowano kwestie związane z tzw. modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, o którym mowa w art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, jak również powiązanymi z nim ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie oraz obszarami strategicznej interwencji.

Każdy z warsztatów (z wyjątkiem warsztatu dedykowanego Przestrzeni[1]) poprzedzony został badaniem ankietowym, którego celem była priorytetyzacja potencjałów oraz problemów rozwojowych Bielska-Białej, zidentyfikowanych w *Zintegrowanej diagnozie dla miasta Bielska-Białej*. Każdy z uczestników warsztatu poproszony został o wskazanie najważniejszych w jego ocenie zagadnień, które powinny zostać odzwierciedlone w

[1] Warsztat dedykowany *Przestrzeni* nie został poprzedzony badaniem ankietowym. Przedstawiona w niniejszym *Raporcie* priorytetyzacja potencjałów oraz problemów rozwojowych Bielska-Białej, odnosząca się do tego warsztatu została przygotowana na podstawie wyników badań ankietowych przeprowadzonych przy okazji pozostałych warsztatów. Z ankiet nadesłanych na potrzeby tych warsztatów wyodrębniono wyłącznie te zagadnienia, którym w diagnozie przypisano charakter przestrzenny.

celach opracowywanej *Strategii*. W tym celu przygotowana została ankieta w formie karty do głosowania, której sposób wypełnienia określały poniższe zasady:

- Każdemu uczestnikowi warsztatu przysługiwała pula 10 głosów;
- Liczba głosów oddanych na poszczególne potencjały i problemy stanowiła formę ich priorytetyzacji (tzn. im więcej głosów oddanych zostało na dany potencjał lub problem, tym większe znaczenie miały one dla głosującego);
- Pulę 10 głosów można było rozdysponować pomiędzy poszczególne potencjały i problemy miasta w następujący sposób:
    a. oddając po jednym głosie na 10 różnych potencjałów lub problemów miasta; lub
    b. kumulując głosy na kilku najbardziej kluczowych z punktu widzenia rozwoju miasta potencjałach i problemach (np. potencjał 1.: 3 głosy, potencjał 4.: 4 głosy, problem 5.: 2 głosy, potencjał 7.: 1 głos); lub
    c. oddając wszystkie głosy na jeden (najbardziej kluczowy) potencjał lub problem miasta.

W wyniku tak przeprowadzonej procedury zebrano 121 ankiet. Rozkład ankiet pomiędzy poszczególne obszary funkcjonowania miasta zaprezentowano na poniższym wykresie.

Wykres 2. Nadesłane ankiety według obszarów (n=121)

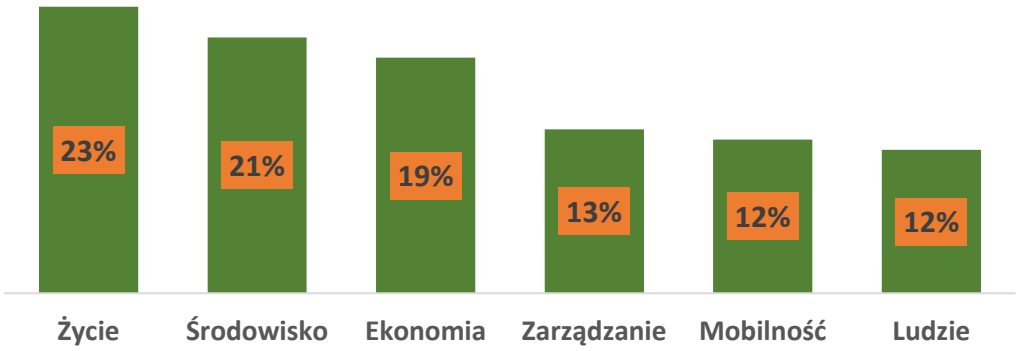

Na strukturę niniejszego *Raportu* składa się osiem rozdziałów, spośród których każdy stanowi PODSUMOWANIE DYSKUSJI PRZEPROWADZONEJ W RAMACH JEDNEGO Z WYŻEJ WYMIENIONYCH WARSZTATÓW. Każdy rozdział rozpoczyna się od PRIORYTETYZACJI ZIDENTYFIKOWANYCH W TRAKCIE DIAGNOZY POTENCJAŁÓW ORAZ PROBLEMÓW ROZWOJOWYCH Bielska-Białej. Zamieszczone w tej części wykresy stanowią podsumowanie badań ankietowych poprzedzających warsztaty i ilustrują:

- rozkład głosów na **grupy potencjałów i problemów** rozwojowych Bielska-Białej;
- rozkład głosów na **poszczególne potencjały i problemy** rozwojowe Bielska-Białej.

Na końcu każdego rozdziału zamieszczono tzw. **NARZĘDZIOWNIK**, będący zbiorem pomysłów, projektów i przedsięwzięć zgłaszanych w trakcie warsztatów. Postulaty te, przede wszystkim ze względu na znaczny stopień szczegółowości, nie powinny zostać uwzględnione w *Strategii Rozwoju Bielska-Białej do 2030 roku* (ewentualnie jako projekty strategiczne), która jest dokumentem wskazującym generalne kierunki interwencji, których podjęcie niezbędne jest do osiągnięcia strategicznych celów rozwojowych miasta oraz jego mieszkańców. Dlatego też bardziej zasadne jest wykorzystanie ich w trakcie prac nad dokumentami wdrożeniowymi *Strategii*, w których powinny zostać wskazane mechanizmy, instrumenty oraz projekty osiągania celów wyznaczonych w *Strategii*.

Bardzo istotną część *Raportu* stanowią jego załączniki, zawierające materiał będący nie tylko podstawą dyskusji w trakcie każdego z warsztatów strategicznych, ale również zapisem pomysłów, projektów i przedsięwzięć zgłaszanych w ich trakcie przez uczestników.

Warsztat
ogólny

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU OGÓLNEGO

WNIOSEK O CHARAKTERZE OGÓLNYM: dyskutując o mieście należy posługiwać się jego pełną nazwą – Bielsko-Biała – która stanowi jeden z jego głównych potencjałów rozwojowych (zarówno w wymiarze symbolicznym, jak i realnym).

1. Ekonomia

a) Potencjał turystyczny

- Nie jest zasadne opieranie rozwoju gospodarczego Bielska-Białej wyłącznie na potencjale turystycznym. Bielsko-Biała jest przede wszystkim miastem przemysłowym (w tym kontekście pojawiły się głosy wskazujące na IT jako branżę, która powinna stać się kołem zamachowym gospodarki Bielska-Białej).
- Zwrócono uwagę, iż potencjał turystyczny Bielska-Białej nie ma samoistnego charakteru – powinien być on raczej rozpatrywany w kontekście atrakcji turystycznych oferowanych przez sąsiednie gminy (Szczyrk, Wisła, Istebna – miejscowości posiadające lepszą infrastrukturę turystyczną niż Bielsko-Biała). Oferta Bielska-Białej powinna być komplementarna względem atrakcji oferowanych przez te miejscowości („Bielsko-Biała jako miejsce spędzania czasu po nartach, po górach").
- Mając na uwadze powyższe, sformułowano postulat podjęcia działań na rzecz stworzenia kompleksowej (zintegrowanej) oferty turystycznej całej aglomeracji bielskiej, w której Bielsko-Biała mogłoby pełnić rolę zaplecza kulturalnego, rozrywkowego (kina, kasyno) i hotelowego dla pozostałych (bardziej turystycznych) miejscowości. Wyraźnie stwierdzono, że w tym obszarze konkurencja nie ma większego sensu, większe korzyści można natomiast uzyskać dzięki współpracy.
- Jednocześnie zwrócono uwagę na negatywne konsekwencje (w szczególności odczuwane przez mieszkańców) wynikające z rozwoju turystyki (przykład ścieżek rowerowych i tras *downhillowych)*, których popularność generuje ruch samochodowy (wynikający z konieczności dojazdu do trasy przez turystę), problemy z parkowaniem oraz presją na środowisko naturalne).
- W kontekście powyższych problemów (zwłaszcza komunikacyjnych) pojawiły się pomysły stworzenia zintegrowanego systemu komunikacji publicznej, obsługującego ruch turystyczny w mieście (pojawił się m.in. pomysł stworzenia zintegrowanego biletu dla turystów).
- Wydaje się, że również turystyka biznesowa w kontekście Bielska-Białej posiada ograniczony potencjał by stać się jedną z istotnych branż gospodarki (rozwój e-konferencji/e-targów jako skutek pandemii COVID-

19, duża konkurencja ze strony Krakowa, Katowic i Kielc, słabo rozwinięta baza hotelowa Bielska-Białej). Aby ten rodzaj turystyki stał się specjalizacją Bielska-Białej konieczne jest znaczące zaangażowanie miasta (inwestycje w infrastrukturę, akcja promocyjna).

- Wskazano na turystykę sportową jako jeden z obszarów, który może stanowić o przewadze konkurencyjnej miasta – konieczne jest przyciąganie dużych imprez sportowych do miasta lub też wykreowanie nowych (podniesienie rangi już organizowanych, np. Puchar Reksia).

b) Ośrodek akademicki

- Ze względu na sąsiedztwo silnych ośrodków akademickich (Kraków, Katowice, Gliwice, Wrocław) Bielsko-Biała ma niewielkie szanse by stać się silnym ośrodkiem akademickim („drenaż mózgów").
- Zwrócono uwagę na lukę pomiędzy wysokim poziomem szkolnictwa średniego, a niskim poziomem szkolnictwa wyższego.
- Pomysłem na rozwój szkolnictwa wyższego w Bielsku-Białej może być podjęcie działań na rzecz ściągania do miasta studentów pochodzących z okolicznych miejscowości.
- W trakcie dyskusji pojawiły się również pomysły dotyczące stworzenia specjalizacji szkolnictwa wyższego w Bielsku-Białej (np. kierunki związane z sektorem IT).
- Zwrócono uwagę na niewykorzystany potencjał wyższego szkolnictwa zawodowego – profesjonalne szkolnictwo w tym zakresie mogłoby również stanowić specjalizację Bielska-Białej (w tym kontekście pojawił się postulat wzmocnienia kształcenia na kierunkach medycznych (np. pielęgniarstwo).
- Kolejny pomysł ukierunkowany na wykorzystanie potencjału akademickiego Bielska-Białej dotyczył stworzenia uniwersytetu/ instytutu/ ośrodka badań nad Europą Środkową, który mógłby stanowić przewagę konkurencyjną miasta (w żadnym mieście tego typu instytucja nie funkcjonuje).

c) Demografia

- Uczestnicy warsztatu zgodzili się, iż depopulacja stanowi problem ogólnopolski.
- Za jedną z niewykorzystanych szans na zwiększenie ludności Bielska-Białej wskazano brak zaangażowania się miasta w projekt budownictwa społecznego, będącego w szczególności atrakcyjną ofertą dla osób średniozamożnych.

- W kwestii suburbanizacji zwrócono uwagę na brak rozwiązań prawnych umożliwiających zarządzanie tym procesem w skali aglomeracyjnej. Ponadto podkreślono, iż bogacenie się ludności powoduje, iż jest ona w stanie w większym zakresie niż miało to miejsce w przeszłości, inwestować w zakup ziemi oraz nieruchomości (własny dom), co dodatkowo stymuluje procesy suburbanizacyjne.
- Należy podjąć działania na rzecz ściągania do Bielska-Białej nowych mieszkańców (potencjalne kierunki: mieszkańcy województwa śląskiego, Małopolski Zachodniej oraz osoby z zagranicy).
- Zwrócono uwagę na zbyt wąski zasięg obszaru funkcjonalnego Bielska-Białej, który został wyznaczony w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030". Jednocześnie wskazano, iż utrudnieniem w projektowaniu oraz wdrażaniu polityk rozwojowych Bielska-Białej może być fakt, iż obszar funkcjonalny miasta znajduje się w granicach administracyjnych dwóch województw (małopolskiego i śląskiego). W tym kontekście podkreślono potrzebę podejmowania działań ponad granicami administracyjnymi (konieczność przygotowania i uchwalenia strategii ponadlokalnej dla aglomeracji beskidzkiej).

2. Ludzie

a) Relacje Mieszkańcy-Miasto

- Zwrócono uwagę na duże problemy komunikacyjne na linii mieszkańcy – urzędnicy miejscy (problemy z przekazaniem w zrozumiały sposób skomplikowanych technicznych zagadnień, posługiwanie się hermetycznym językiem). Rozwiązaniem tego problemu powinno być stworzenie w magistracie polityki określającej zasady przystępnego (zrozumiałego) sposobu komunikowania się z mieszkańcami.
- Niepokój uczestników warsztatu wzbudziło zjawisko „wypychania" przez Urząd Miejski organizacji pozarządowych z niektórych sfer życia społeczno-gospodarczego (w tym zwłaszcza polityki społecznej).
- Wśród instrumentów mogących poprawić relacje na linii mieszkańcy – Urząd Miejski wskazano na: rady osiedli (w dalszym ciągu niewykorzystany potencjał); referendum lokalne, zlecanie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym; demokracja deliberatywna; obywatelska inicjatywa uchwałodawcza.
- Konieczne jest organizowanie konsultacji społecznych w zakresie i formach wykraczających poza ustawowe minimum (tj. organizowanie partycypacji w taki sposób, aby dawała ona możliwość mieszkańcom realnego wypowiedzenia się).

- Zwrócono uwagę na potrzebę wykorzystywania nowych kanałów komunikacji (zwłaszcza mediów społecznościowych), co ma spowodować większe zaangażowanie osób młodych w sprawy miasta.
- Duże znaczenie ma również zwiększanie wiedzy mieszkańców na temat zagadnień będących przedmiotem konsultacji – konsultacje nie powinny służyć wyłącznie informowaniu mieszkańców, ale również budowaniu ich wiedzy i świadomości. Jednoznacznie wskazano, iż działania tego typu stanowią odpowiedzialność prowadzących konsultacje społeczne.
- Brak naprawy relacji mieszkańcy-miasto będzie skutkowało utrzymywaniem się braku wiary mieszkańców w sens i skuteczność jakichkolwiek konsultacji (konsultacje jako rytuał).

3. Życie

a) Rewitalizacja

- Rewitalizacja nie może być postrzegana wyłącznie jako remont. Rewitalizacja to kompleksowy proces o charakterze społecznym, gospodarczym i środowiskowym.
- Konieczne jest podjęcie działań, których skutkiem będzie większe zaangażowanie podmiotów prywatnych w działania rewitalizacyjne realizowane w mieście.
- Za istotne uznano także działania wspierające mieszkańców w podejmowaniu przez nich działań rewitalizacyjnych zamieszkiwanego przez nich otoczenia (np. zakup materiałów, nasion, kwiatów).
- Zwrócono uwagę na niejasną sytuację własnościową wielu zabytków w Bielsku-Białej. W tym kontekście konieczne jest przeprowadzenie inwentaryzacji zabytków w mieście.
- Zwrócono uwagę na kwestię rewitalizacji ulicy 11 Listopada jako potencjalnego miejsca, do którego mogą (w związku z pandemią COVID-19) przenosić się działalności gospodarcze (zwłaszcza gastronomia) zlokalizowane dotychczas w galeriach handlowych.

b) Edukacyjne Bielsko-Biała

- Sformułowano pomysł stworzenia systemu stypendialnego, który stanowiłby zachętę dla młodych, którzy opuścili miasto w celach edukacyjnych (na poziomie wyższym) do powrotu i rozpoczęcia życia zawodowego w Bielsku-Białej. Efektywność stypendiów wzmacniałyby systemem budownictwa społecznego.

- W związku z tym, że edukację uznano za obszar strategiczny dla rozwoju Bielska-Białej pojawił się postulat stworzenia strategii edukacji.

c) (Nie)estetyczne Bielsko-Biała

- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uznane zostały za niezwykle istotny instrument ochrony zasobów (m.in. zabytkowych i środowiskowych) Bielska-Białej przed presją wynikającą z działalności deweloperskiej (utrata terenów zielonych, spacerowego charakteru ulic).
- Za konieczne uznano także podjęcie działań zmierzających do podnoszenia świadomości mieszkańców w zakresie procesów planistycznych (akcje informacyjno-edukacyjne prowadzone przez miasto).

d) Rekreacyjne Bielsko-Biała

- Uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę na koncentrację parków w centrum miasta i deficyt tego typu terenów w śródmieściu.
- Ze względu na zwiększające się zapotrzebowanie mieszkańców na korzystanie z parków (kieszonkowych, linearnych) pojawił się pomysł przeprowadzenia inwentaryzacji nieużytków (tzw. terenów wakatujących), które można by zagospodarować na parki.
- Potencjał stadionu miejskiego jest w ocenie radnych nie w pełni wykorzystywany. Konieczne jest jego wykorzystywanie nie tylko na potrzeby imprez sportowych (które cieszą się ograniczoną frekwencją), ale również wydarzeń artystyczno-rozrywkowych (koncerty).
- Zwrócono uwagę na zróżnicowaną dostępność do terenów i infrastruktury rekreacyjnej w przestrzeni Bielska-Białej.

e) Zdrowe Bielsko-Biała

- Zgłoszono postulat wpisania do Strategii działań na rzecz zwiększenia pomocy psychologicznej (w tym dla dzieci i młodzieży).

f) Kulturalne Bielsko-Biała

- W trakcie warsztatu pojawił się pomysł zlokalizowania w Bielsku-Białej wojewódzkiej instytucji kultury. Jako przykład wskazano stworzenie Filharmonii Beskidzkiej.
- Ponadto pojawiły się postulaty stworzenia festiwalu (ranga krajowa lub międzynarodowa), który stanowiłby markę Bielska-Białej (analogiczne przykłady Oświęcim – Life Festival; Żywiec – Męskie Granie). Potencjalne miejsce organizacji: lotnisko aeroklubu.
- W dyskusji pojawił się również głos dotyczący wykorzystania Hali pod Dębowcem jako miejsca organizacji koncertów (konieczna adaptacja).

4. Mobilność

a) Ekomobilność

- Zwrócono uwagę na brak ciągłości ścieżek rowerowych w Bielsku-Białej (co m.in. utrudnia wykorzystanie ich jako tras dojazdowych ze śródmieścia do centrum miasta).
- Za niekorzystne zjawisko uznano brak skłonności mieszkańców do pieszego poruszania się po mieście – dominuje w dalszym ciągu wykorzystanie samochodu.
- W trakcie dyskusji pojawił się głos, zgodnie z którym ograniczenie wykorzystania samochodu jako środka komunikacji w mieście wymagałoby: zmiany organizacji ruchu w centrum, podniesienia opłat za parkowanie oraz budowy parkingów wokół centrum.
- Ul. 3 Maja stanowi poważną fizyczną barierę dla ruchu pieszego w mieście.
- Ścieżki rowerowe powinny pełnić nie tylko funkcję rekreacyjną, ale również komunikacyjną.
- Rozwijając system tras rowerowych w Bielsku-Białej należy pamiętać o kwestiach bezpieczeństwa.
- Konieczny jest dalszy rozwój wypożyczalni rowerów miejskich. Mając na uwadze górzysty charakter miasta oraz postępujące procesy starzenia się mieszkańców, konieczne jest wprowadzenie do oferty wypożyczalni również rowerów elektrycznych.

b) Efektywna komunikacja publiczna i Dostępna komunikacja publiczna

- Popularność komunikacji miejskiej wśród mieszkańców należy zwiększać poprzez: zwiększanie częstotliwości kursowania, poprawę jakości taboru oraz integrację poszczególnych linii.
- Jako jeden z pomysłów na poprawę efektywności organizacji komunikacji publicznej wskazano outsourcing (jednocześnie podkreślono niebezpieczeństwa związane ze świadczeniem tego typu usług przez firmę zewnętrzną).
- Uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę, iż ograniczenia ruchu samochodowego w centrum miasta będą wiązały się ze znacznym oporem mieszkańców. Dlatego też wszelkie tego typu inicjatywy powinny być wprowadzane stopniowo, przy współudziale mieszkańców.
- Pojawił się pomysł Beskidzkiej Karty Aglomeracyjnej.
- Zwrócono uwagę na niewykorzystany potencjał kolei (przy jednoczesnym zastrzeżeniu, iż słabością tego środka komunikacji jest niemożność dotarcia do wszystkich destynacji).

5. Zarządzanie

- Uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę na konieczność wzmacniania elektronicznego systemu obiegu dokumentów w magistracie.

6. Środowisko

a) Oddychające Bielsko-Biała

- W kontekście tego obszaru zwrócono uwagę na konieczność hierarchizacji opisanych w nim problemów. Pojawiły się głosy, iż za priorytet powinny zostać uznane zagadnienia związane ze zmianą klimatu. Konieczne jest również uwzględnianie planów działań formułowanych na poziomie UE oraz krajowym. Dlatego cel działań w tym obszarze powinien obejmować transformację energetyczną Bielska-Białej w kierunku energetyki prosumenckiej i OZE (zgodność z politykami UE i PL).
- Za podstawowy problem w zakresie zanieczyszczenia powietrza uznano funkcjonowanie znacznej liczby pieców (punktowe źródła emisji). Ważną inicjatywą powinny być działania ukierunkowane na rzecz podniesienia świadomości mieszkańców (nie tylko ekologicznej, ale również w zakresie ich obowiązków).
- Zgłoszono postulat, aby w Strategii zapisać datę do której powinny zostać wymienione wszystkie piece w mieście. Jednocześnie niektórzy spośród uczestników warsztatu zwrócili uwagę, że kryzys gospodarczy wywołany pandemią COVID-19, może wpłynąć na decyzje ekonomiczne mieszkańców dotyczące wykorzystywanych źródeł ogrzewania.
- Punktowe problemy odorowe to kwestie nierozwiązane od wielu lat, które dziś wymagają podjęcia strategicznych działań.

b) Gospodarka o obiegu (nie)zamkniętym

- Zwrócono uwagę na rosnące koszty systemu gospodarki odpadami w Bielsku-Białej, wskazując jednocześnie, że być może sposobem na rozwiązanie tego problemu będzie budowa spalarni.
- Część uczestników warsztatu zwróciła uwagę na uciążliwość związaną z funkcjonowaniem wysypiska, podkreślając jednocześnie potrzebę analizy możliwości zastosowania innych technologii niż spalarnia.
- Budowa spalarni śmieci musi być przedmiotem rzeczywistych (a nie rytualnych/pozornych) konsultacji z mieszkańcami.
- Pojawił się również pomysł przejścia na gospodarkę bezodpadową (przykład Kopenhaga). Powodzenie tego typu inicjatywy jest w znacznym stopniu warunkowane zwiększeniem świadomości ekologicznej mieszkańców.

NARZĘDZIOWNIK

EKONOMIA

- Stworzenie zintegrowanego biletu dla turystów;
- Podniesienie rangi (do krajowej lub międzynarodowej) organizowanych w Bielsku-Białej imprez sportowych, np. Puchar Reksia;
- Stworzenie uniwersytetu/ instytutu/ ośrodka badań nad Europą Środkową;
- Rozwój budownictwa społecznego w Bielsku-Białej.

LUDZIE

- Stworzenie miejskiej polityki określającej zasady przystępnego (zrozumiałego) sposobu komunikowania się z mieszkańcami;
- Instrumenty przyczyniające się do poprawy relacji na linii mieszkańcy – miasto:
    - rady osiedlowe;
    - referendum lokalne;
    - zlecanie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym;
    - demokracja deliberatywna;
    - obywatelska inicjatywa uchwałodawcza.

ŻYCIE

- Przeprowadzenie inwentaryzacji zabytków w mieście (w celu uporządkowania niejasnej sytuacji własnościowej obiektów zabytkowych);
- Stworzenie systemu stypendialnego, który stanowiłby zachętę dla młodych, którzy opuścili miasto w celach edukacyjnych (na poziomie wyższym), do powrotu po zakończeniu kształcenia i rozpoczęcia życia zawodowego w Bielsku-Białej. Środki pochodzące ze stypendium miałyby zostać przeznaczone m.in. na pokrycie kosztów związanych kupnem lub najmem mieszkania w Bielsku-Białej;
- Stworzenie strategii edukacji jako dokumentu wykonawczego względem Strategii Rozwoju Bielska-Białej do 2030 roku;
- Przeprowadzenie inwentaryzacji nieużytków (tzw. terenów wakatujących), które mogłyby zostać zagospodarowane na parki (kieszonkowe, linearne);
- Stworzenie festiwalu (ranga krajowa lub międzynarodowa), który stanowiłby markę Bielska-Białej;

- Wykorzystanie Hali pod Dębowcem jako miejsca organizacji koncertów (konieczna uprzednia adaptacja).

MOBILNOŚĆ

- Poszerzenie oferty wypożyczalni roweru miejskiego o rower elektryczny;
- Beskidzka Karty Aglomeracyjna.

ŚRODOWISKO

- Strategia powinna określać datę do której powinny zostać wymienione wszystkie piece w mieście.

****

Zarządzanie

Wykres 3. Grupy potencjałów i problemów w ramach obszaru „ZARZĄDZANIE" według % zdobytych głosów i liczby wskazań

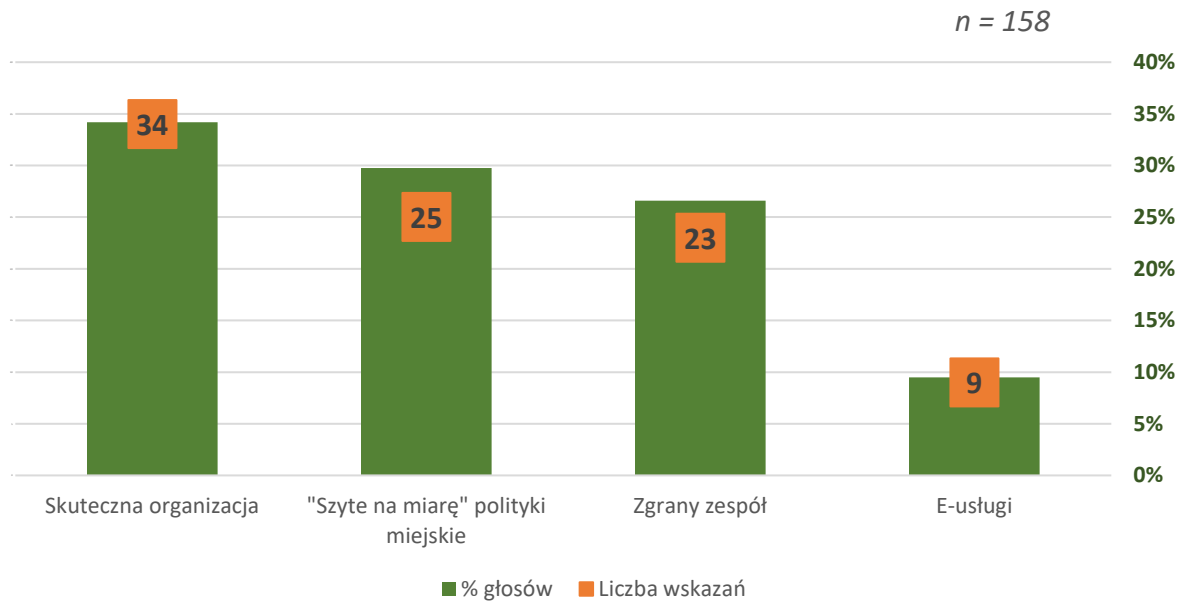

Wykres 4. Potencjały i problemy w obszarze „ZARZĄDZANIE" według % zdobytych głosów oraz liczby wskazań

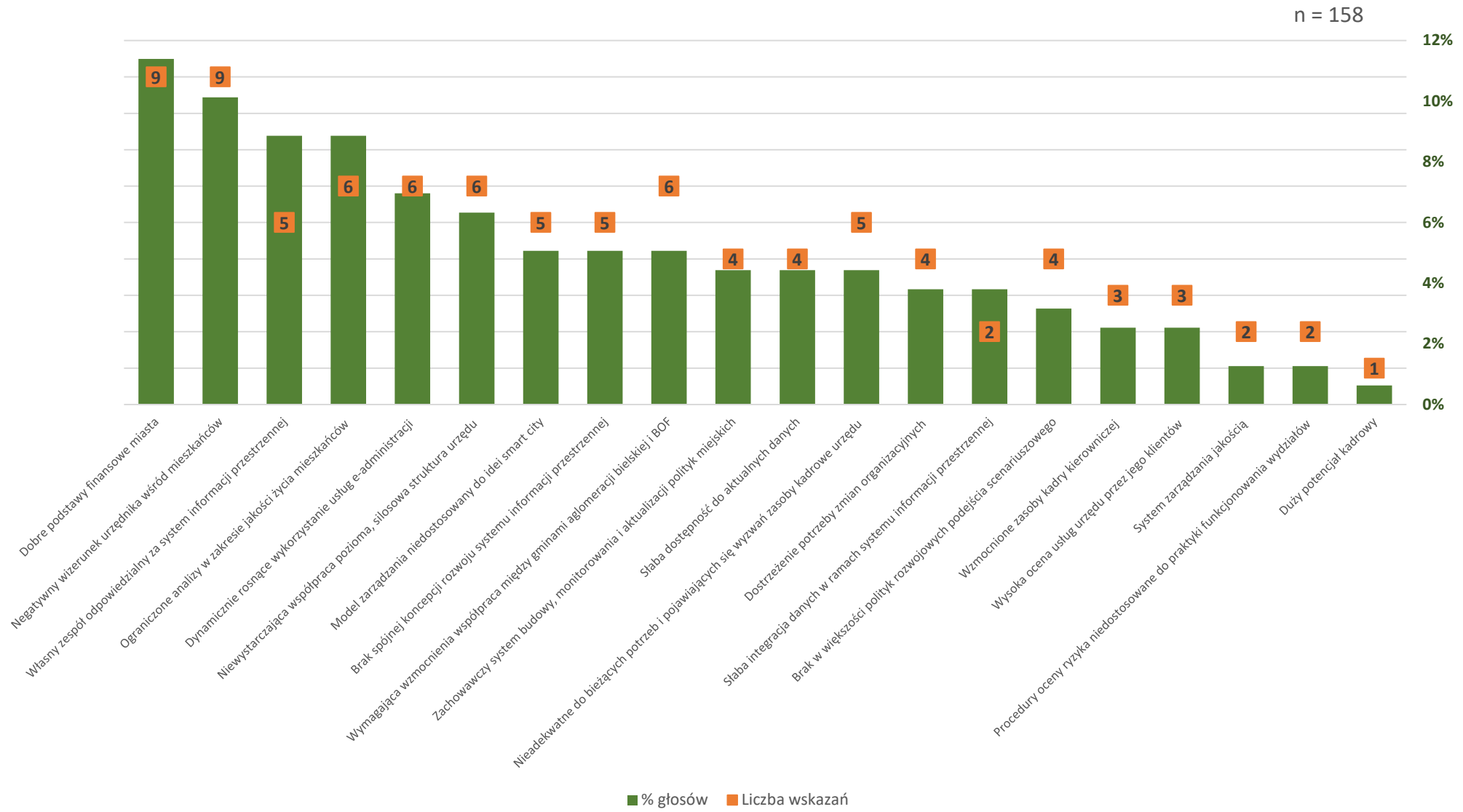

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „ZARZĄDZANIE”

1. Usługi

- Planując dalszy rozwój usług (zwłaszcza świadczonych on-line) Urząd Miejski powinien koncentrować się na usługach o najwyższej dojrzałości (poziom 4.: Integracyjny; poziom 5.: Personalizacja).
- Zwrócono uwagę, iż obecnie słabością e-usług świadczonych przez Urząd Miejski jest ich zbytnie rozproszenie. Stąd potrzeba stworzenia zintegrowanej platformy, która w jednym miejscu skupi wszystkie usługi świadczone przez Urząd w formie zdalnej (elektronicznej).
- Uczestnicy warsztatu wskazali, iż konieczne jest wzmacnianie systemu elektronicznego zarządzania dokumentami, polegające w szczególności na jego integracji z pozostałymi systemami funkcjonującymi w mieście (Urząd Miejski oraz miejskie jednostki organizacyjne).
- Wskazano na plany dotyczące tworzenia cyfryzacji kolejnych usług:
    - stworzenie platformy na potrzeby szkół;
    - rozwój systemu informacji przestrzennej (na potrzeby użytkowników zewnętrznych oraz wewnętrznych).
- W trakcie dyskusji pojawiła się opinia, iż wszelkie działania związane z cyfryzacją usług oraz zmianami systemu zarządzania powinny dotyczyć Urzędu Miejskiego, jak i miejskich jednostek organizacyjnych. Zmiany w systemie zarządzania powinny w szczególności dotyczyć obligatoryjnego wyznaczania celów oraz sposobu ich pomiaru (wskaźniki).
- Dyskutowano również sposób umiejscowienia w siatce celów działań dotyczących systemu zarządzania. Sugerowano, iż zagadnienie to nie powinno być poruszane w ramach celu odnoszącego się do usług świadczonych na rzecz mieszkańców. Z drugiej strony, pojawiły się opinie, zgodnie z którymi zasadniczym celem systemu zarządzania jest poprawa jakości usług. Dlatego też za zasadne uznano umiejscowienie tego typu działań w celu odnoszącym się do jakości usług.

2. Skuteczna organizacja

- W kontekście działania dotyczącego powołania w strukturze Urzędu Miejskiego jednostki organizacyjnej, odpowiedzialnej za koordynację polityk miejskich, pojawiły się głosy zgodnie, z którymi lepszym rozwiązaniem będzie realizacja

tego typu zadań w formule zespołu zadaniowego. W skład zespołu powinni wchodzić przedstawiciele właściwych wydziałów, zaś nadzór nad jego pracami powinien sprawować prezydenta miasta. Zespół powinien spotykać się regularnie.

- Zwrócono uwagę, iż powodzenie funkcjonowania tego typu formuły jest uzależnione od podziału ról i odpowiedzialności pomiędzy poszczególnych członków zespołu zadaniowego. Dotychczasowe doświadczenia realizacji zadań w formule zespołu wskazują, że odpowiedzialność oraz obłożenie pracą pomiędzy wchodzącymi w jego skład wydziałami, nie zawsze były równo rozłożone. Stąd potrzeba wypracowania mechanizmów (procedur), które zwiększą skuteczność zespołów zadaniowych (np. jasne zasady czasowego delegowania pracowników zatrudnionych w wydziałach-członkach zespołu wyłącznie do zadań realizowanych w jego ramach; wzmocnienie roli (kompetencji) kierownika/koordynatora zespołu zadaniowego). Konieczny jest rozwój kultury współpracy projektowej w ramach Urzędu Miejskiego.
- W trakcie dyskusji dotyczącej sposobu funkcjonowania zespołów zadaniowych, zwrócono uwagę na istniejący w Urzędzie Miejskim problem z dzieleniem się danymi pomiędzy poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi. Jako rozwiązanie tego problemu wskazano stworzenie bazy (hurtowni) danych wspierających procesy decyzyjne wewnątrz Urzędu (zwłaszcza poprzez tworzenie analiz wewnątrzmiejskich). Podmiotem odpowiedzialnym za zarządzanie bazą, w tym gromadzenie danych, powinna być jedna z komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego (wykluczono możliwość powierzenia tego zadania podmiotowi zewnętrznemu). Stworzenie wewnątrz urzędowej statystyki miejskiej powinno opierać się na dwóch elementach: zarządzeniu prezydenta miasta (określające podział zadań i odpowiedzialności i niezbędne procedury) oraz systemie informatycznym (ułatwiającym zbieranie, analizowanie oraz dzielenie się danymi). W proces ten powinny zostać zaangażowane wszystkie wydziały.
- Uczestnicy warsztatu poinformowali, iż obecnie trwają prace nad strategią pozyskiwania danych przestrzennych. W tym zakresie Urząd Miejski współpracuje ze starostwem powiatowym. Projekt będzie obejmował nie tylko Bielsko-Białą, ale również całe Podbeskidzie. System będzie umożliwiał analizę i wizualizację danych oraz będzie dostępny (w różnym zakresie) zarówno dla użytkowników wewnętrznych (pracowników), jak i zewnętrznych (open data na potrzeby mieszkańców).
- Zwrócono uwagę, iż w ramach Urzędu Miejskiego już teraz funkcjonuje (i jest ciągle rozwijany) *Geoportal*. Dlatego też podkreślono konieczność unikania dublowania funkcjonalności nowych systemów, z tymi które już teraz są dostępne. Obecnie podejmowane są działania na rzecz integracji *Geoportalu* z innymi systemami.

- Z punktu widzenia systemu istotne jest zagwarantowanie wiarygodności i aktualności danych.
- Zwrócono również uwagę na zakres przedmiotowy bazy, który powinien być kompleksowy (obejmować zagadnienia społeczne, gospodarcze, przestrzenne). Baza powinna stanowić mechanizm „uprzestrzennienia" budżetu miasta (zwłaszcza najważniejszych, strategicznych inwestycji).
- Przedsiębiorcy z branży IT deklarują wsparcie dla Urzędu Miejskiego w stworzeniu tego typu bazy. W tym kontekście uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę, że stworzenie tego typu bazy (udostępniającego open data) może stanowić instrument wspierania (stymulowania) przedsiębiorczości w mieście.

3. Współpraca w ramach obszaru aglomeracyjnego

- Współpraca ponad granicami administracyjnymi (w ramach obszaru funkcjonalnego) w przypadku Bielska-Białej stanowi potencjał, który należy rozwijać.
- Uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę na sposób wyznaczenia zasięgu obszaru funkcjonalnego w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030", który odbiega od rzeczywistego zasięgu oddziaływania oraz współpracy Bielska-Białej z pozostałymi gminami (np. brak ujęcia Szczyrku - współpraca w zakresie oferty turystycznej, brak odzwierciedlenia oddziaływania miasta na gminy zlokalizowane w województwie małopolskim). Ponadregionalny zakres oddziaływania Bielska-Białej określono jako potencjał, który być może powinien stanowić podstawę do stworzenia specjalnego programu (ponadregionalnego). Jednocześnie zwrócono uwagę na dualizm współpracy ponadlokalnej, w którą zaangażowane jest Bielsko-Biała: współpraca ta odbywa się zarówno w formacie obszaru funkcjonalnego miasta, jak i subregionu południowego.
- W trakcie dyskusji pojawił się wątek możliwości uchwalenia strategii rozwoju ponadlokalnego.
- W kontekście współpracy Bielska-Białej z pozostałymi gminami podkreślono, iż koniecznie należy akcentować partnerstwo w tym zakresie, a nie liderską rolę miasta.

4. Kultura współpracy

- Zmieniono redakcję działania: „Rozwijanie kultury współpracy ~~pomiędzy komórkami organizacyjnymi~~ na rzecz planowania, wdrażania oraz monitorowania skuteczności miejskich polityk rozwojowych". W ten sposób zyskało ono bardziej uniwersalny charakter odnoszący się nie tylko do

współpracy w ramach Urzędu Miejskiego, ale również współdziałania pomiędzy Urzędem, a mieszkańcami miasta.

5. Kadry dla rozwoju

- Zagadnienie to zostało uznane przez uczestników warsztatu za ważne.
- Uzasadnione jest wzmacnianie Urzędu Miejskiego fachowcami z zewnątrz. Niemniej jednak podkreślono, że Urząd, przede wszystkim ze względu na wysokość oferowanego wynagrodzenia, może nie być dla nich atrakcyjnym miejscem pracy.
- Szkolenia pracowników powinny odpowiadać metodom pracy w Urzędzie Miejskim. Szkolenia powinny mieć charakter stanowiskowy oraz procesowy (po zakończonym szkoleniu pracownik powinien wdrożyć zdobytą wiedzę w miejscu pracy).
- W trakcie dyskusji pojawiły się głosy zgodnie, z którymi wysokie koszty niektórych szkoleń powodują, że bardziej opłacalnym jest zlecanie niektórych usług podmiotom prywatnym. Jako jeden ze sposobów obniżania kosztów szkoleń i podnoszenia kompetencji pracowników wskazano szkolenia wewnętrzne w trybie kaskadowym (szkolenia prowadzone są przez pracowników; uczestnik szkolenia po jego zakończeniu przekazuje zdobytą wiedzę swoim współpracownikom).
- Niektórzy uczestnicy spotkania zwracali uwagę, iż w ramach Urzędu Miejskiego zauważalny jest problem z pracą twórczą (nie schematyczną, nie odtwórczą). W tym kontekście powrócił wątek miejskiej bazy danych, której brak ogranicza nie tylko przepływ informacji, ale również kreatywność pracowników (brak wiedzy o procesach zachodzących w mieście).

6. Plan / system zarządzania Strategią

- Podniesiono wątek dotyczący spójności danych wykorzystywanych na potrzeby opracowania dokumentów strategiczno-programowych oraz zgodności pomiędzy celami zawartymi w tych dokumentach. Konieczne jest stworzenie mechanizmu, który będzie gwarantował, że dokumenty opracowywane przez poszczególne wydziały Urzędu Miejskiego będą zawierać cele spójne z celami Strategii Rozwoju Bielska-Białej do 2030 r. Niezbędne jest zatem stworzenie systemu zarządzania Strategią (co wynika zarówno z przepisów prawa (ustawa o samorządzie gminnym) oraz z doświadczenia z wdrażania wcześniejszych strategii rozwoju miasta).

- Za stworzenie systemu odpowiedzialny powinien być wydział właściwy ds. strategii rozwoju miasta. System ten powinien opierać się na partnerstwie wydziałów Urzędu Miejskiego oraz koordynacyjnej roli wydziału właściwego ds. strategii rozwoju miasta. Poszczególne wydziały powinny być odpowiedzialne za opracowanie (zgodnie z jednolitą dla całego miasta metodyką), wdrażanie i monitorowanie programów branżowych (uszczegóławiających zapisy Strategii oraz będących podstawowymi instrumentami jej realizacji). Wydział właściwy ds. strategii rozwoju miasta powinien z kolei odpowiadać za koordynację całego procesu (np. opiniując poszczególne dokumenty branżowe pod kątem ich zgodności z celami Strategii oraz czynienia zadość wymogom odnoszącym się do metodyki ich opracowania oraz struktury - np. posiadanie takich elementów jak wskaźniki, prawidłowo sformułowane cele). Wydział ds. strategii powinien świadczyć na rzecz pozostałych wydziałów wsparcie merytoryczne i metodyczne w zakresie opracowania, wdrażania i monitoringu dokumentów branżowych.
- W trakcie dyskusji pojawił się pomysł kontynuacji tzw. rocznych planów działań dla poszczególnych komórek organizacyjnych (tj. wyznaczanych w każdym roku przez prezydenta miasta priorytetów działania). Cele sformułowane w ramach planów tworzone byłyby na podstawie zapisów Strategii Rozwoju Bielska-Białej do 2030 r.
- Zwrócono także uwagę na dotychczasową negatywną praktykę zlecania przez Urząd Miejski opracowania dokumentów strategiczno-programowych podmiotom zewnętrznym.
- Uczestnikom warsztatu zadano pytanie dotyczące sposobu oraz zakresu zaangażowania mieszkańców w prace nad dokumentami strategicznymi (w jaki sposób sprawić aby mieszkańcy mieli możliwość realnego współtworzenia tego typu dokumentów, a nie jedynie ograniczać ich udział do konsultacji projektu na ostatnim etapie jego procedowania?). Uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę na trudności z jakimi spotykali się przy okazji konsultacji z mieszkańcami różnego typu miejskich inicjatyw (m.in. brak specjalistycznej wiedzy po stronie mieszkańców, brak umiejętności wypracowania jednolitej opinii/oczekiwań). Postawiono jednocześnie tezę, iż przyczyną takiego stanu rzeczy może być brak umiejętności moderowania dyskusji z mieszkańcami.

7. Miejskie Obserwatorium Rozwoju

- Pomysł stworzenia Barometru Bielska-Białej (BBB) uznano za bardzo dobry. Na późniejszym etapie powinno nastąpić rozstrzygnięcie odnośnie formy BBB (na ten moment najlepszą wydaje się być sondaż/ankieta). Istotne jest jednak, aby kolejne edycje BBB były realizowane według tej samej metodyki (ze względu na możliwość porównywania danych zebranych w kolejnych latach).

- Za zasadne (i potrzebne) uznano również stworzenie Miejskiego Obserwatorium Rozwoju (MOR). W tym zakresie swoje zainteresowanie wyraziło również środowisko akademickie (udział w tym procesie uczelnie uzależniają od pozyskania środków finansowych na uruchomienie MOR). Warto rozważyć taki model współpracy, w którym uczelnie angażują w MOR własne środki statutowe bądź też w ramach badań własnych (prace licencjackie, magisterskie) zbierają informacje na potrzeby Obserwatorium. Poza uczelniami, jako potencjalnego partnera MOR, wskazano organizacje pozarządowe, które także dysponują bogatym zasobem danych.

Na zakończenie warsztatu dokonano priorytetyzacji celów. Uczestnicy uznali, że z punktu widzenia Strategii hierarchia celów powinna wyglądać w następujący sposób:

I. Usługi publiczne o wysokiej jakości i dostępności;

II. Kadry dla rozwoju;

III. Struktura Urzędu Miejskiego wspierająca zintegrowane zarządzanie procesami rozwojowymi;

IV. Plan/ System zarządzania Strategią rozwoju miasta.

- Stworzenia zintegrowanej platformy, która w jednym miejscu skupi wszystkie usługi świadczone przez Urząd w formie zdalnej;
- Wzmacnianie zintegrowanego systemu elektronicznego obiegu i zarządzania dokumentami w ramach Urzędu Miejskiego oraz miejskich jednostek organizacyjnych;
- Stworzenie elektronicznej platformy na potrzeby kształcenia w miejskich jednostkach edukacyjnych;
- Rozwój systemu informacji przestrzennej;
- Stworzenie bazy (hurtowni/ wewnątrz miejskiej statystyki) danych wspierających procesy decyzyjne wewnątrz Urzędu Miejskiego;
- Uchwalenia strategii rozwoju ponadlokalnego w celu wykorzystania potencjału współpracy ponad granicami administracyjnymi;
- Stworzenie w ramach Urzędu Miejskiego systemu szkoleń pracowniczych;
- Opracowanie systemu zarządzania *Strategią* (dokument wykonawczy względem *Strategii*);
- Kontynuacji tzw. rocznych planów działań dla poszczególnych komórek organizacyjnych;
- Barometr Bielska-Białej (BBB);
- Powołanie Miejskiego Obserwatorium Rozwoju (MOR).

****

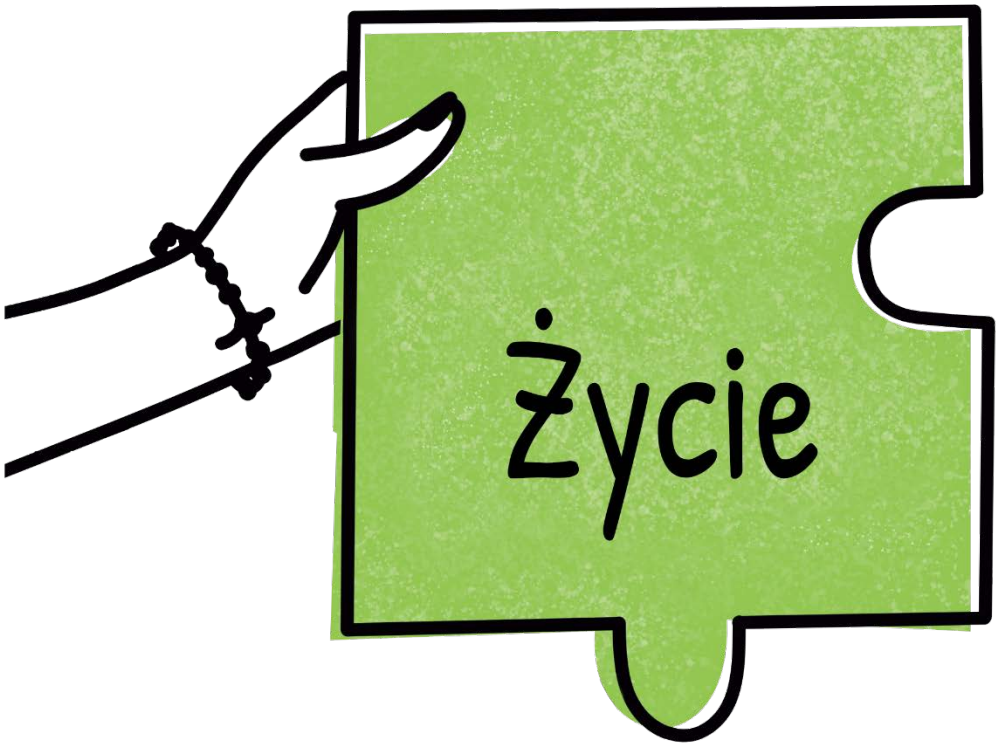
życie

Wykres 5. Grupy potencjałów i problemów w ramach obszaru „ŻYCIE" według % zdobytych głosów i liczby wskazań

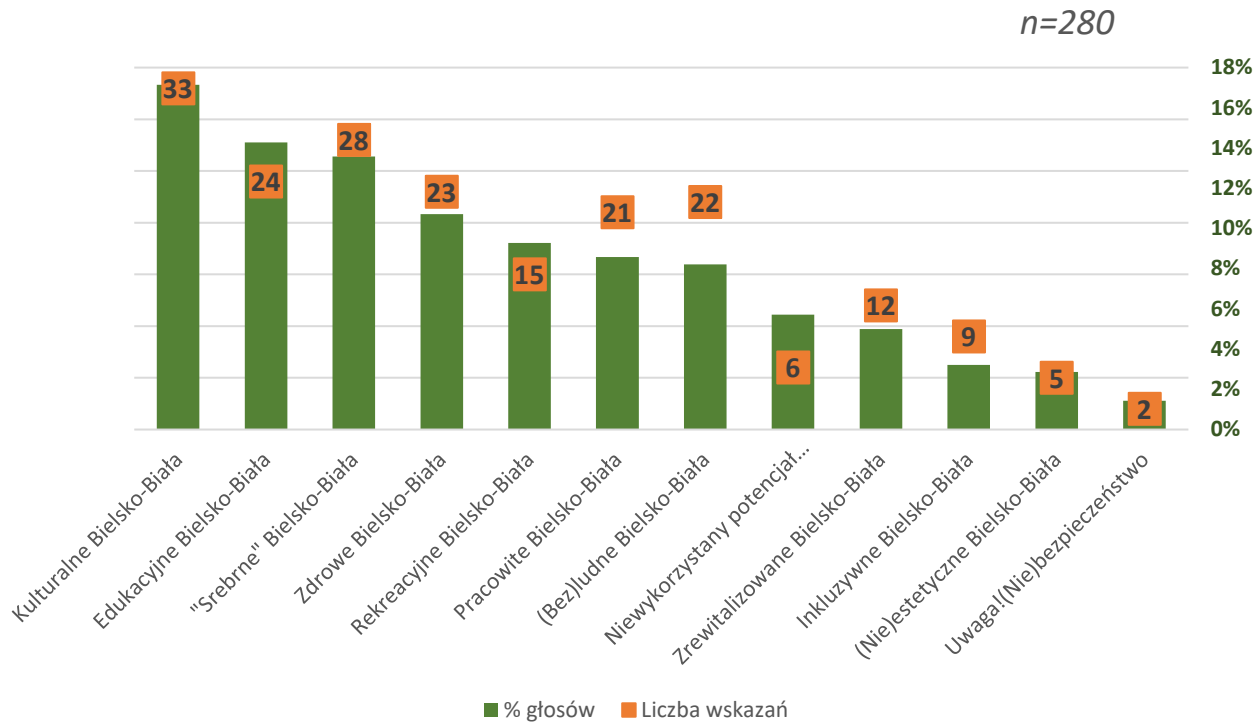

Wykres 6. „Top 10" potencjałów i problemów w obszarze „ŻYCIE", które zdobyły największy % głosów

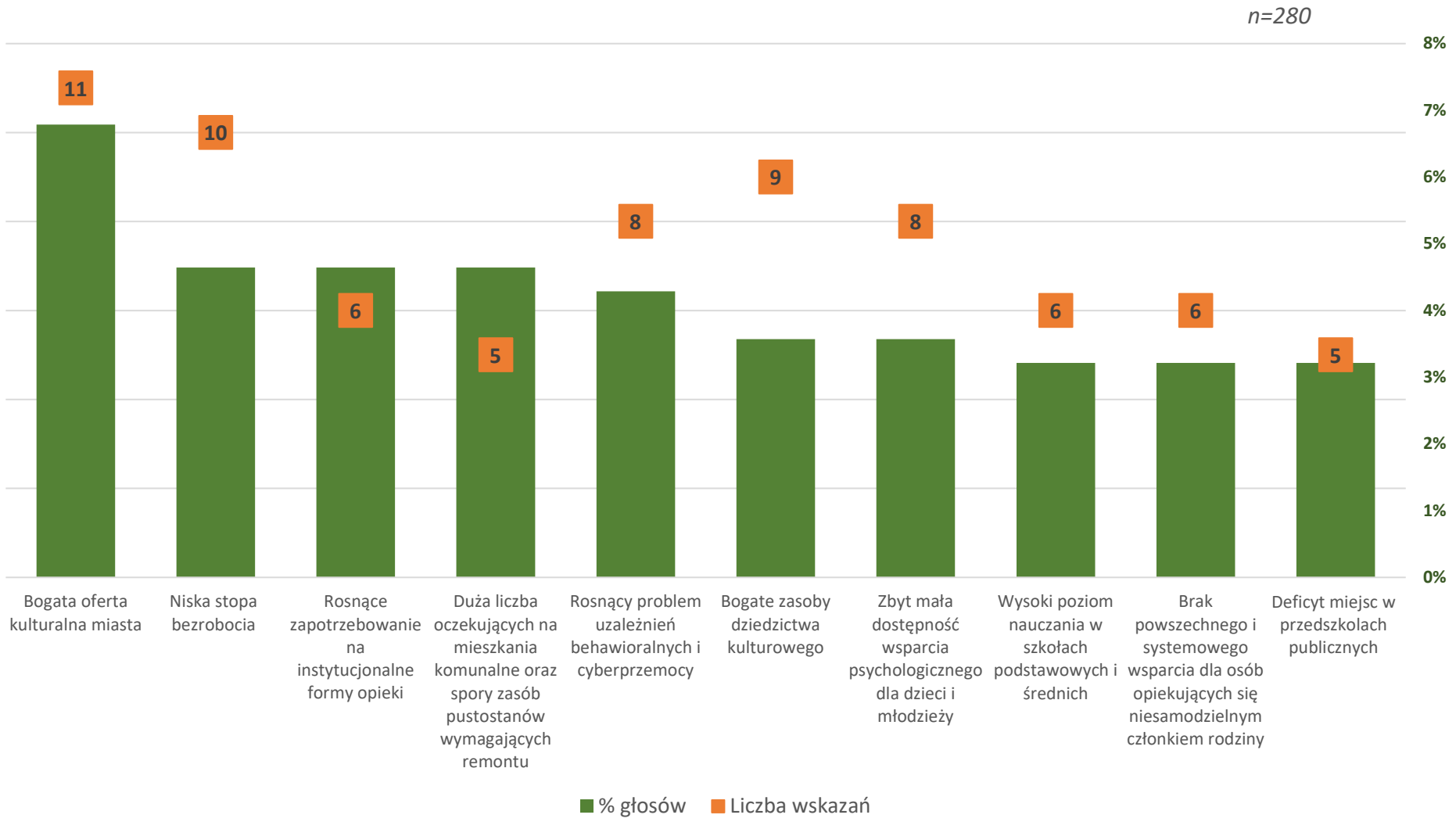

Wykres 7. Potencjały i problemy w obszarze „ŻYCIE" według % zdobytych głosów oraz liczby wskazań

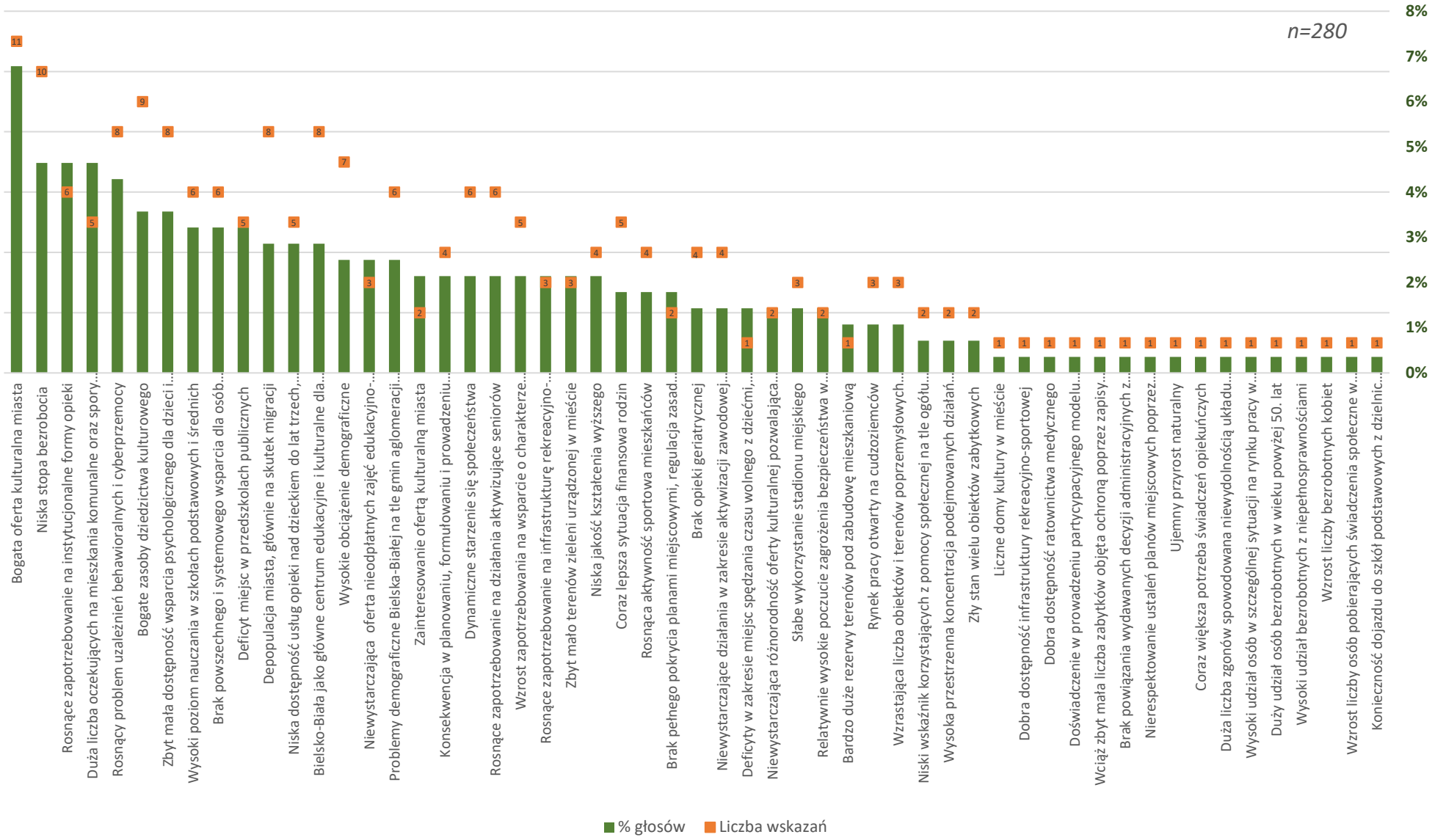

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „ŻYCIE”

1. (Bez)ludne Bielsko-Biała

- W trakcie warsztatu zwrócono uwagę na stosunek młodych osób wobec perspektywy pozostania w Bielsku-Białej. Młodzież pochodząca z miasta woli podjąć naukę na uczelniach wyższych Krakowa, Warszawy, Aglomeracji Śląskiej, Wrocławia, niż kontynuować swoją edukację na poziomie wyższym w Bielsku-Białej, które nie jest w stanie skutecznie konkurować z tymi ośrodkami pod względem oferty edukacyjnej na poziomie akademickim. Miasto w dalszym ciągu pozostaje atrakcyjne pod względem oferty edukacyjnej na poziomie wyższym dla młodych zamieszkujących okoliczne gminy (czy szerzej: Podbeskidzie). Uczestnicy warsztatów zwrócili natomiast uwagę, że znaczna część osób młodych po zakończeniu edukacji akademickiej decyduje się na rozpoczęcie swojego życia zawodowego i rodzinnego właśnie w Bielsku-Białej. Decydować mają o tym atuty miasta, do których zaliczono dobry stan gospodarki, ofertę kulturalną oraz wysoki poziom kształcenia na poziomie podstawowym i średnim.
- Część uczestników warsztatu zwróciła uwagę, iż powodem wyjazdów młodych może być brak mieszkań w Bielsku-Białej. Dlatego uznano, że program budownictwa społecznego mógłby stanowić nie tylko skuteczny „hamulec” powstrzymujący młodych przed wyjazdem z miasta, ale również „magnes” przyciągający do Bielska-Białej nowych mieszkańców.
- Sposobem na zatrzymanie młodych w mieście mogłaby być specjalizacja szkolnictwa wyższego Bielsko-Białej. Dotyczy to przede wszystkim budowania potencjału szkolnictwa wyższego zawodowego. Tego typu działania należy połączyć z akcją promocyjno-informacyjną pokazująca młodym inne – niż tylko akademicka – ścieżki rozwoju i kariery zawodowej.
- W trakcie dyskusji pojawiły się również głosy zgodnie z którymi przyczyną wyjazdów młodych jest ich sytuacja na lokalnym rynku pracy. Zwiększenie szans na znalezienie ciekawej i dobrze płatnej pracy mogłoby zachęcić młodych do pozostania w mieście.
- Zwrócono także uwagę, że wspomniany wcześniej program budownictwa społecznego mógłby pełnić funkcję instrumentu wspierającego seniorów. Możliwa jest budowa budynków mieszkaniowych przystosowanych do potrzeb osób starszych, nie tylko pod względem infrastrukturalnym, ale również z zapewnieniem im całodobowej opieki. Istotne jest jednak, aby realizując tego typu program nie tworzyć enklaw mieszkaniowych („starość” – „młodość”), lecz budować więzi międzypokoleniowe, które będą wzmacniać tożsamość miasta.
- Pojawiły się również głosy podnoszące konieczność poprawy dostępności i jakości opieki lekarskiej. Sugerowane rozwiązania to wzmocnienie kształcenia

na kierunkach medycznych w mieście oraz stworzenie miejskiego programu preferencji mieszkaniowych dla przedstawicieli zawodów medycznych.

- Już dziś bogata oferta lecznicza Bielska-Białej sprawia, że miasto, będąc zagłębiem medycznym, staje się atrakcyjnym miejscem do zamieszkania dla emerytów i seniorów ze Śląska i Małopolski Zachodniej.
- Często przyczyną wyjazdu z Bielska-Białej i osiedlania się w okolicznych gminach jest chęć posiadania własnego domu z ogrodem. Być może pomysłem na powstrzymanie procesów suburbanizacji powinno być wspieranie zabudowy jednorodzinnej w dzielnicach peryferyjnych (zamiast za miastem).
- Elementem zachęcającym do pozostania w mieście lub do osiedlenie się w nim powinna być atrakcyjna oferta na „życie w mieście po pracy/ w czasie wolnym" – co robić w mieście po skończonym dniu pracy?
- Bielsko-Biała jest atrakcyjnym miejscem dla cudzoziemców (otwartość miasta, oferta rynku pracy, wysoki poziom szkolnictwa podstawowego i średniego, oferta kulturalna). Od dwóch lat w mieście działa Ośrodek Integracji Cudzoziemców. Dotychczas Bielsko-Biała stanowiła destynację głównie dla przybyszów ze Wschodu. Zwrócono uwagę, iż nie są to wyłącznie osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych. W tym kontekście pojawia się pytanie o sposób właściwego wykorzystania umiejętności i potencjału cudzoziemców osiedlających się w mieście. Uczestnikom warsztatu zadano pytanie czy miasto mogłoby rywalizować o nowych mieszkańców pochodzących z krajów niemieckojęzycznych oraz Czech i Słowacji. W tym celu konieczne byłoby przeprowadzenie akcji promocyjnej, nie o charakterze turystycznym (nie można stawiać znaku równości pomiędzy atrakcyjnością turystyczną a atrakcyjnością rezydencjonalną), lecz informującej o lokalnym rynku pracy, systemie edukacji, ofercie kulturalnej czy opiece zdrowotnej. Jednocześnie podkreślono, iż Bielsko-Biała często przegrywa konkurencję z Czechami i Słowacją, gdzie funkcjonują prostsze procedury legalizacji pobytu cudzoziemców.
- W trakcie dyskusji pojawił się głos, zgodnie z którym to oferta kulturalna miasta może stanowić magnes dla obecnych oraz przyszłych (nowych) mieszkańców miasta. Budowa nowej siedziby Teatru Lalek „Banialuka" mogłaby wzmocnić potencjał Bielska-Białej w tym zakresie (przestrzeń nie tylko do prowadzenia działalności artystycznej, ale również miejsce otwarte – atrakcyjne do spędzania czasu wolnego).

2. Zrewitalizowane Bielsko-Biała

- 76% komunalnego zasobu mieszkaniowego w Bielsku-Białej powstało przed 1945 r. Obecny stan tych lokali (a w wielu przypadkach całych budynków)

powoduje wysokie (nieopłacalne) koszty remontu. Wysokie koszty remontów stanowią jedną z przyczyn złego stanu wielu kamienic[2].

- W trakcie warsztatu dyskutowano jakiego rodzaju nowe funkcje powinny otrzymać zabytkowe kamienice (pamiętając jednocześnie o trudnościach z tym związanych, co wynika z objęcia tych budynków ochroną konserwatorską). W proces ten powinni zostać włączeni prywatni właściciele budynków. W tym zakresie dyskutanci wspomnieli m.in. o:
    - potrzebie zachowania zabytkowych pierzei, przy jednoczesnym przeprowadzeniu kapitalnych remontów ich wnętrz, których efektem będzie nadanie im bardziej funkcjonalnego charakteru;
    - możliwości zakupu kamienicy wraz z bonifikatą;
    - czerpaniu ze wzorców z innych miast, np. Łodzi (Manufaktura), Katowic (rewitalizacja całych dzielnic, a nie pojedynczych budynków);
    - tworzenie domów kultury w zrewitalizowanych budynkach (szczególnie istotne z perspektywy Białej);
    - lokowanie instytucji miejskich na parterach kamienic (przy zachowaniu funkcji mieszkaniowej na piętrach);
    - umożliwienie powrotu seniorów do centrum miasta (bliskość do usług - miasto 15-minutowe) wymaga dostosowania zlokalizowanych tam budynków do ich potrzeb;
    - programie wsparcia dla mieszkańców remontujących kamienice ze środków własnych.

3. Rekreacyjne Bielsko-Biała

- Zwrócono uwagę na problem braku infrastruktury rekreacyjnej towarzyszącej inwestycjom mieszkaniowym, realizowanym przez deweloperów (efekt: konflikty między osiedlami, zamykanie się osiedli). Luka ta powinna zostać wypełniona poprzez działania miasta polegające na inwestycjach w parki kieszonkowe, linearne oraz podwórka.
- Należy rozwijać system parków w mieście, zaś elementem spajającym poszczególne jego części powinny być trasy rowerowe. W szczególności młodzież

[2] W tym kontekście rozwiązaniem wydaje się wykorzystanie instrumentu opisanego w art. 35 ust. 1 ustawy o rewitalizacji: w przypadku nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji gmina może udzielić ich właścicielom lub użytkownikom wieczystym dotacji w wysokości nieprzekraczającej 50% nakładów koniecznych na wykonanie: 1) robót budowlanych polegających na remoncie lub przebudowie, 2) prac konserwatorskich i prac restauratorskich w rozumieniu art. 3 pkt 6 i 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w odniesieniu do nieruchomości niewpisanych do rejestru zabytków – jeżeli wnioskowane działania służą realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych).

zgłasza duże zapotrzebowanie na korzystanie z terenów zieleni urządzonej (zwłaszcza w centrum miasta).

- Zgłoszono pomysł wykorzystania potencjału wynikającego z obecności rzeki w mieście – budowa rzecznego parku linearnego.
- Jednocześnie zwrócono uwagę na niewykorzystany potencjał lasów – zamiast tworzyć rozproszony system zieleni w mieście warto wzmocnić system komunikacji miejskiej, ułatwiający mieszkańcom korzystanie z podmiejskich lasów.
- Uczestnicy warsztatu zwrócili także uwagę na wykorzystanie potencjału fontann w mieście (jako miejsca szybkiej regeneracji, odpoczynku i ochłody) oraz tworzenie łąk kwietnych (retencja, chłodzenie miasta, ochrona pszczół).

4. (Nie)estetyczne Bielsko-Biała

- Niski poziom estetyki przestrzeni miasta (co nie jest problemem wyłącznie Bielska-Białej, lecz większości polskich miast) nie wynika z niskiego poziomu pokrycia powierzchni miasta (ok. 40%) miejscowymi planami zagospodarowania przestrzeni, lecz z braku uregulowań dotyczących ochrony krajobrazu oraz obecności reklam w przestrzeni publicznej. Faktem jest, iż plan miejscowy może stanowić kompleksowy (a nie punktowy) instrument ochrony przestrzeni.
- Poza centrum walory estetyczne są osłabiane przez ogrodzenia otaczające domy i prywatne posesje.

5. Uwaga! Niebezpieczeństwo

- Za kwestię strategiczną uznano potrzebę stałej troski o bezpieczeństwo mieszkańców miasta. Wyzwanie to ma charakter wielowymiarowy i obejmuje m.in. takie zagadnienia jak:
    - Bezpieczeństwo w ruchu rowerowym;
    - Doświetlenie niebezpiecznych miejsc;
    - Doposażenie i poprawa współpracy służb;
    - Rozwój systemu monitoringu miejskiego;

- Bezpieczeństwo osób z niepełnosprawnościami (zwłaszcza potrzeba dostosowania do ich potrzeb przejść dla pieszych - sygnały dźwiękowe - i likwidacja barier architektonicznych).

6. Niewykorzystany potencjał rezydencjonalny

- Stworzenie funduszu dopłat dla inwestorów jako instrumentu wsparcia dla systemu budownictwa społecznego.
- Dopłaty do czynszu za wynajem lokalu.
- Zachęcanie pracodawców do pełnienia roli partycypanta w systemie budownictwa społecznego jako instrument przyciągania kadr do Bielska-Białej.
- Zwrócono uwagę, iż zły stan większości pustostanów (pomimo znacznej ich liczby w zasobach miasta) w znaczącym zakresie ogranicza możliwości ich szybkiego wykorzystania.
- Pomysł przekazania pustostanów (zwłaszcza o charakterze poprzemysłowym) na rzecz działalności organizacji pozarządowych.

7. Edukacyjne Bielsko-Biała

- W kontekście wychowania przedszkolnego zwrócono uwagę na:
  - deficyt przedszkoli zwłaszcza w dzielnicach peryferyjnych;
  - coraz częściej zgłaszane przez rodziców postulaty dotyczące wydłużenia godzin funkcjonowania przedszkoli;
  - historyczny charakter bazy lokalowej przedszkoli;
  - problem lokalizacji nowych przedszkoli (które miejsca uznać za najbardziej korzystne dla rodziców: blisko miejsca zamieszkania? blisko miejsca pracy?).
- Placówki edukacyjne w Bielsku-Białej powinny pełnić rolę centrów lokalnych – zajęcia pozalekcyjne, kółka przedmiotowe, zajęcia rekreacyjne. Rozważano również możliwość realizacji tego typu zajęć poza terenem szkoły (niechęć uczniów do powrotu popołudniami w to samo miejsce, w którym spędzili większość dnia). Realizacja tego typu rozwiązania wiązałaby się z zaangażowaniem domów kultury i instytucji kultury.
- Zwrócono uwagę na deficyt wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży. Uczestnicy warsztatu wskazali na kilka aktywności w tym obszarze już realizowanych w Bielsku-Białej:

- Dziecięce grupy twórcze – zajęcia prowadzone przez domy kultury, których celem jest rozwój twórczości i kreatywności (cieszą się dużym zainteresowaniem);
- Działalność placówek wsparcia dziennego, które świadczą nie tylko opiekę nad dziećmi, ale również szeroką ofertę aktywności rekreacyjnych i pozalekcyjnych;
- Zaangażowanie aktorów Teatru Lalek „Banialuka" w działania z zakresu wsparcia psychologicznego (wizyty u chorujących dzieci);
- Teatr Lalek „Banialuka" planuje rozwijać ofertę zajęć dodatkowych dla dzieci (rozwój emocjonalny, inteligencja, rzemiosło).

- Wskazano na potrzebę stworzenia instytucji, która stanowiłaby pośrednią formę wsparcia pomiędzy wsparciem psychologicznym, a psychiatrycznym. W tym zakresie możliwe jest zaangażowanie się organizacji pozarządowych funkcjonujących w mieście.
- W mieście w dalszym ciągu widoczna jest luka pomiędzy oczekiwaniami pracodawców dotyczącymi umiejętności posiadanych przez absolwentów, a programami szkolenia. Być może konieczne jest wypracowanie strategii współdziałania miasta z pracodawcami w tym zakresie (dokument wykonawczy do Strategii Rozwoju Bielska-Białej do 2030 r.).
- Zwrócono uwagę na potrzebę nadania systemowi edukacji w mieście bardziej włączającego charakteru – dzieci z niepełnosprawnościami powinny w pierwszej kolejności uczyć się w szkołach zlokalizowanych jak najbliżej miejsca ich zamieszkania, a nie w szkołach integracyjnych.

8. Zdrowe Bielsko-Biała

- Zwrócono uwagę na coraz większe problemy (dotyczące coraz młodszych dzieci) związane z uzależnieniami behawioralnymi oraz cyberprzemocą. W tym zakresie konieczne są działania (warsztaty, współpraca z organizacjami pozarządowymi) podnoszące świadomość (dzieci i rodziców), jak przebiegają te procesy i jakie są ich konsekwencje.
- Na przestrzeni lat zwiększa się dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej. Miasto może jeszcze mocniej stymulować ten proces, np. poprzez wynajem lokali na preferencyjnych warunkach na potrzeby prowadzenia działalności medycznej.
- Wskazano na konieczność rozszerzenia bazy klubów seniora (cieszących się dużym zainteresowaniem), co służyć ma przede wszystkim zwiększeniu ich aktywności ruchowej, a w konsekwencji zmniejszeniu ryzyka chorób układu krążenia.
- W kontekście osób starszych konieczne jest ciągłe zwiększanie dostępności miasta (likwidacja barier architektonicznych).

- W mieście pojawia się coraz większe zapotrzebowanie na opiekę wytchnieniową (konieczność wypracowania rozwiązań systemowych).
- Za kwestię strategiczną uznano rozwój infrastruktury na potrzeby profilaktyki oraz leczenia chorób nowotworowych.

9. Kulturalne Bielsko-Biała

- Bielsko-Biała niemal powszechnie postrzegane jest jako miejsce o dużym potencjale kulturowym.
- Miasto przede wszystkim powinno angażować się we wzmacnianie potencjału i oferty już istniejących instytucji kultury. W mniejszym zakresie środki miejskie powinny być angażowane w budowę nowej infrastruktury kultury (w tym zakresie miasto powinno występować raczej jako partner inwestorów prywatnych).
- Tożsamość miasta powinna stanowić podstawę budowania zintegrowanej (m.in. z potencjałem turystycznym miasta oraz sąsiednich gmin) oferty kulturalnej Bielska-Białej. Oferta ta powinna obejmować pakiety usług, wydarzeń, imprez, a nie pojedyncze, punktowe i nieregularne aktywności (np. jeden festiwal).
- Animacja może stanowić jeden z przyszłych potencjałów miasta (konieczne jest dobre rozpoznanie rynku odbiorcy i przygotowanie dedykowanej oferty). Studio Filmów Rysunkowych powinno stanowić ważny element tej oferty, stąd też pojawia się potrzeba dalszego zacieśniania współpracy miasta z tą instytucją. Miasto powinno rozważyć przygotowanie oferty inwestycyjnej dla podmiotów chcących prowadzić działalność gospodarczą w dziedzinie animacji.
- Uczestnicy warsztatu przypomnieli, iż dziedzictwo i instytucje kulturowe również podlegają procesom rozwojowym. Dlatego też projektując wsparcie w tym zakresie należy pamiętać, iż nie powinno ono ograniczać się wyłącznie do pielęgnacji dziedzictwa, ale również (przede wszystkim) wpierać jego rozwój.

  Instrumentem dopasowywania oferty kulturalnej Bielska-Białej do potrzeb mieszkańców powinien by sprawny system informacyjny (obieg informacji), który pozwoli im na skuteczne komunikowanie potrzeb i preferencji w zakresie miejskiej oferty kulturalnej.

NARZĘDZIOWNIK

- Rozwój programu budownictwa społecznego;
- Akcja promująca Bielsko-Białą jako atrakcyjne miejsce do zamieszkania, pracy i edukacji;
- Budowa nowej siedziby Teatru Lalek „Banialuka”;
- Program kompleksowych remontów zabytkowych kamienic w celu nadania im bardziej funkcjonalnego charakteru, przy jednoczesnym zachowaniu zabytkowych pierzei;
- Miejski mechanizm finansowy umożliwiający zakup kamienicy wraz z bonifikatą;
- Tworzenie domów kultury w zrewitalizowanych budynkach;
- Lokowanie instytucji miejskich na parterach kamienic (przy zachowaniu funkcji mieszkaniowej na piętrach);
- Program wsparcia finansowego mieszkańców remontujących kamienice ze środków własnych;
- Budowa rzecznego parku linearnego wzdłuż rzeki Białej oraz jej potoków;
- Rozwój systemu fontann miejskich;
- Tworzenie łąk kwietnych;
- Doświetlenie niebezpiecznych miejsc;
- Rozwój systemu monitoringu miejskiego;
- Dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych przejść dla pieszych (sygnały dźwiękowe) oraz likwidacja barier architektonicznych;
- Stworzenie funduszu dopłat dla inwestorów jako instrumentu wsparcia dla systemu budownictwa społecznego;
- Dopłaty do czynszu za wynajem lokalu;
- Przekazanie pustostanów na rzecz działalności organizacji pozarządowych;
- Stworzenie instytucji stanowiącej pośrednią formę wsparcia pomiędzy wsparciem psychologicznym, a psychiatrycznym;
- Strategia współdziałania miasta z pracodawcami w zakresie dostosowania programu kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy;
- System wynajmu lokali na preferencyjnych warunkach na potrzeby prowadzenia działalności medycznej;
- Rozszerzenie bazy klubów seniora.

****

Środowisko

Wykres 8. Grupy potencjałów i problemów w ramach obszaru „ŚRODOWISKO" według % zdobytych głosów i liczby wskazań

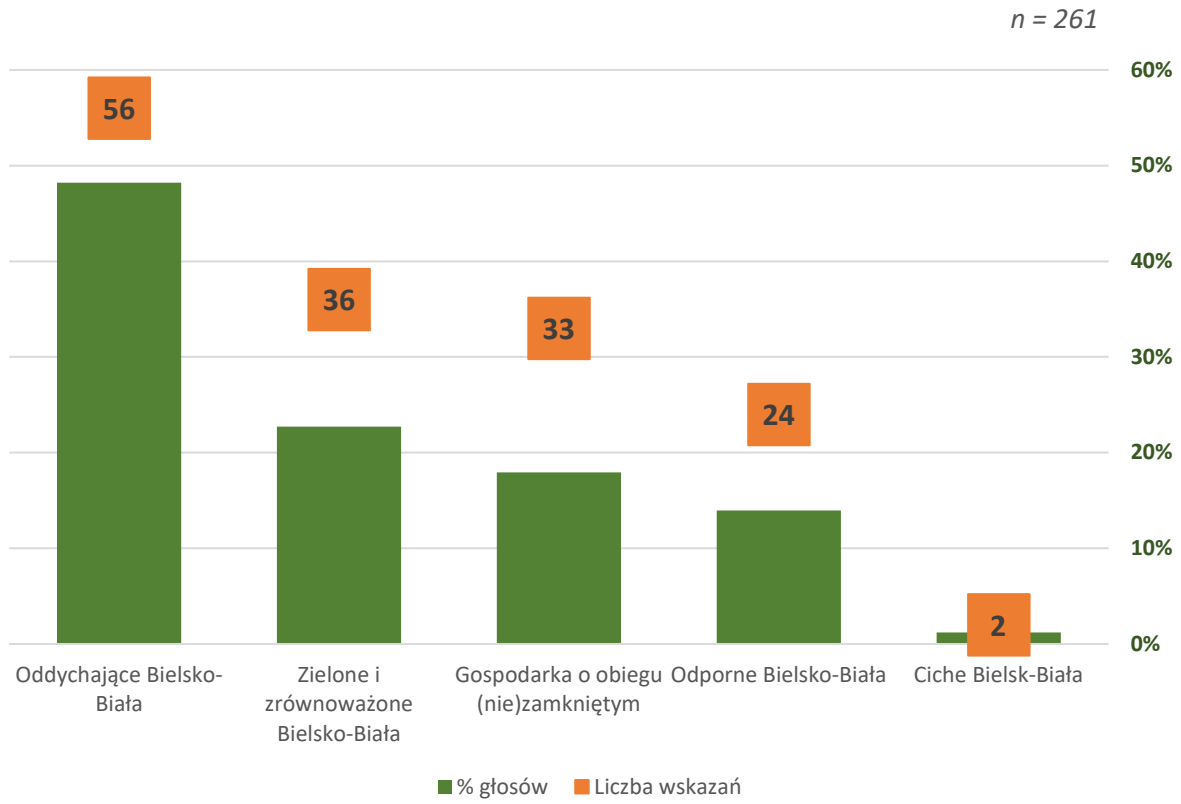

Wykres 9. Potencjały i problemy w obszarze „ŚRODOWISKO" według % zdobytych głosów oraz liczby wskazań

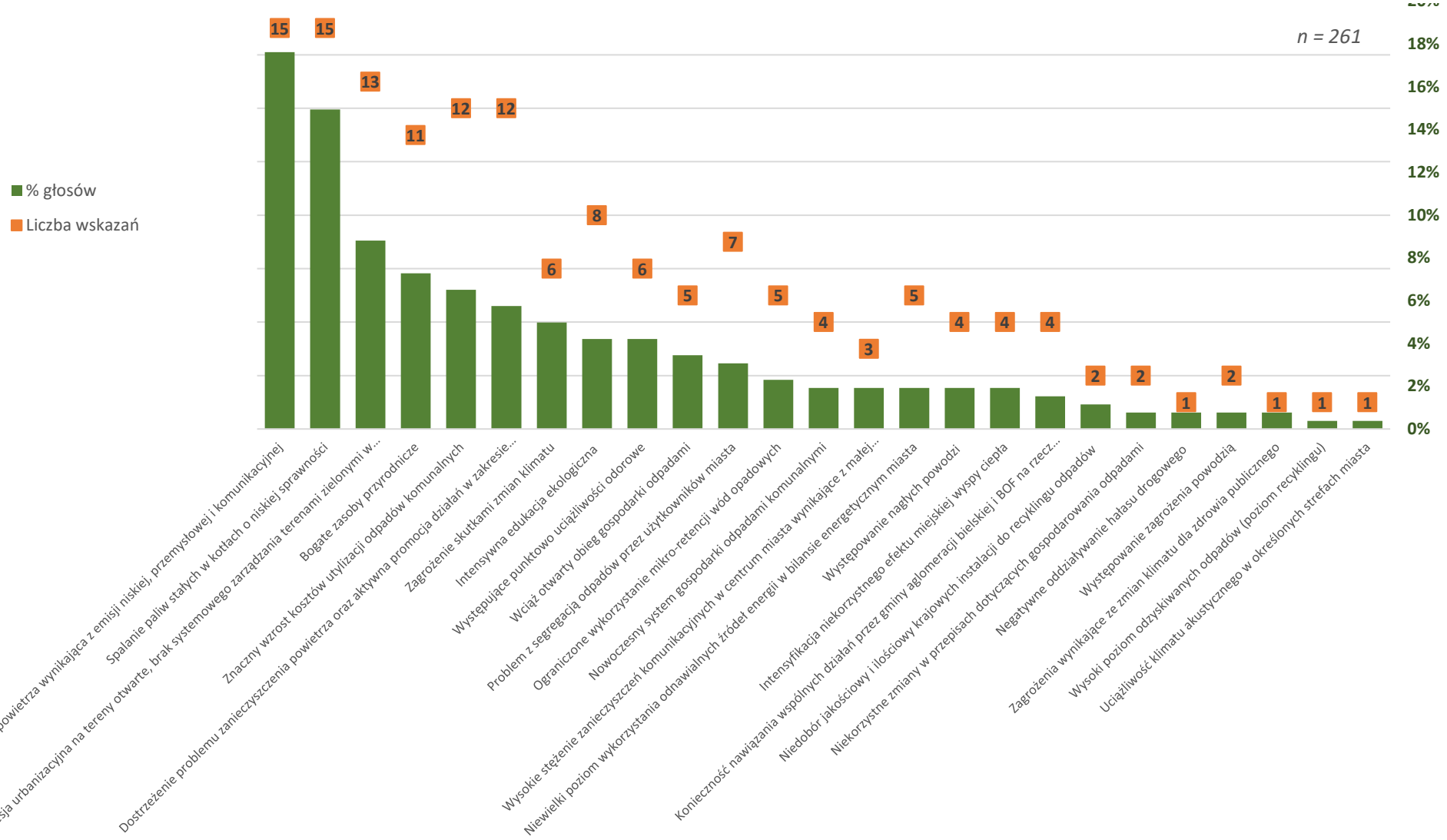

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „ŚRODOWISKO”

1. Zielone i zrównoważone Bielsko-Biała

- Jednym z magnesów przyciągających ludzi do Bielska-Białej jest jego położenie w niedalekiej odległości od gór. Dlatego też, w związku z rosnącą presją inwestycyjną (deweloperzy oraz budowa dróg) na zasoby naturalne, konieczne jest ograniczenie nadmiernej urbanizacji w dzielnicach podgórskich.
- Zwrócono uwagę, iż bardzo istotnym zasobem miasta jest bliskość lasów. Niemniej jednak konieczna jest realizacja inwestycji (przede wszystkim w zakresie transportu publicznego), które sprawią, że tereny te staną się bardziej dostępne dla mieszkańców. Wykorzystując ten zasób należy pamiętać, iż konieczna jest współpraca miasta z Nadleśnictwem Bielsko-Biała.
- Uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę na ograniczoną „przepustowość” Beskidu Śląskiego (rozbudowana infrastruktura + intensywny ruch turystyczny). Postawiono w związku z tym pytanie, czy nie będzie konieczne wykorzystanie potencjału innych miejsc, np. Beskidu Małego, Doliny Gościnnej.
- Zgłoszono pomysł stworzenia systemu parków kieszonkowych zwłaszcza w centrum miasta. Jednocześnie zaproponowano, aby punktowo rozproszone parki zostały ze sobą połączone tzw. parkami linearnymi (parki te mogłyby mieć charakter parków rzecznych, biegnących wzdłuż potoków rzeki Białej).
- Zwrócono uwagę na konieczność aktualizacji lub przygotowania nowej waloryzacji przyrodniczej miasta, która będzie stanowić zasadniczy instrument ochrony zasobów przyrody.

2. Oddychające Bielsko-Biała

- Zwrócono uwagę, iż zanieczyszczenie powietrza ma charakter ponadgminny. Dlatego też, aby skutecznie rozwiązać ten problem konieczna jest współpraca Bielska-Białej z sąsiednimi gminami.
- W tym kontekście zwrócono uwagę na duże niebezpieczeństwo wynikające z wysokiego stężenia benzoalfapirenu. Zanieczyszczenie to ma swoje źródła nie tylko w samym mieście, ale również w gminach ościennych i w województwie małopolskim.
- Walka z zanieczyszczeniem powietrza powinna stanowić dla władz miasta priorytet. Konieczne jest opracowanie lub aktualizacja istniejących planów gospodarki niskoemisyjnej.
- Jako główną przyczynę złej jakości powietrza w mieście wskazano spalanie paliw stałych w piecach. Niezbędne jest podjęcie bardziej zdecydowanych kroków

w celu ograniczenia tego źródła zanieczyszczeń (większe zaangażowanie we wdrażanie tzw. uchwały antysmogowej województwa śląskiego).

- W trakcie dyskusji wskazano również na konieczność edukacji ekologicznej mieszkańców oraz zawiązanie współpracy z Krakowem w celu wymiany doświadczeń w zakresie walki z zanieczyszczeniem powietrza.
- Zwrócono uwagę, że poziom zanieczyszczenia powietrza jest różny w poszczególnych częściach miasta. W związku z tym:
    - należy unikać zabudowy w tzw. dolinach inwersyjnych (w tym zakresie należy wykorzystać miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego jako instrument posiadający realną moc sprawczą);
    - aby poradzić sobie z problemem punktowych zanieczyszczeń należy dokonać priorytetyzacji miejsc w przestrzeni miasta, w których podejmowane będą działania na rzecz poprawy jakości powietrza. Taka koncentracja przestrzenna oraz towarzysząca jej koncentracja finansowa, wpłyną na większą efektywność podejmowanych działań;
    - jak największą liczbę budynków należy podłączyć do elektrociepłowni.
- W kontekście OZE zwrócono uwagę, iż ten rodzaj energii w bilansie miasta powinien mieć uzupełniający charakter. Jednocześnie wskazano na negatywne konsekwencje OZE (np. wiatraki oraz ich wpływ na ptactwo oraz problem z nowym rodzajem odpadu w postaci zużytych kolektorów słonecznych).
- Problemem w mieście są również odory. Stąd pojawił się postulat, aby zobowiązać podmioty zarządzające obiektami, z których wydobywają się odory do stosowania biofiltracji.

3. Ciche Bielsko-Biała

- W trakcie dyskusji omówiono wpływ hałasu na obniżenie jakości życia w mieście. Zwrócono uwagę, iż problem ten nie dotyczy wyłącznie centrum miasta (ruch tranzytowy przez miasto), lecz również dzielnic peryferyjnych (ruch samochodowy na obwodnicy).

4. Odporne Bielsko-Biała

- W trakcie warsztatu zwrócono uwagę na potrzebę zwiększenia umiejętności w zakresie modelowania systemu kanalizacji w mieście.
- Konieczna jest dalsza realizacja programów *Bielsko-Biała łapie deszcz* i *Programu grad*.
- Powodzie stanowią ogromne wyzwanie dla miasta, powodując ogromne skutki finansowe. Podgórskie położenie miasta powoduje, że problem ten staje się

jeszcze bardziej poważny, zwłaszcza w sytuacji deszczy nawalnych oraz roztopów. Uczestnicy zwrócili również uwagę na negatywny wpływ powodzi na jakość wód powierzchniowych.

- Problem powodzi i podtopień można rozwiązać budując kanalizacje przydrożne, tworząc naturalne zbiorniki wodne (w tym zakresie niezbędna jest współpraca z sąsiednimi gminami), tworząc ogrody deszczowe, ograniczając betonowanie miasta oraz edukując mieszkańców.
- Sformułowano postulat opracowania katalogu dobrych praktyk w zakresie zwiększenia poziomu retencji w mieście. Dokument ten byłby adresowany zarówno do mieszkańców jak i do administracji miejskiej (Urząd Miejski + miejskie jednostki organizacyjne). W części dotyczącej administracji miejskiej, katalog mógłby przyjąć formę zarządzenia Prezydenta Miasta (akt kierownictwa wewnętrznego), stając się tym samym zbiorem wytycznych w zakresie zwiększania retencji, do których stosowania byłyby zobowiązane jednostki miejskie, jak również wykonawcy realizujący inwestycje na ich zlecenie. Tym samym miasto stałoby się pewnego rodzaju wzorcem do naśladowania.
- Sformułowano postulat dotyczący wspierania ekstensywnej zabudowy.
- Karta ochrony drzew to zdaniem uczestników warsztatu inicjatywa, która powinna być rozwijana (zwiększanie przestrzeni dla drzew, wspieranie rozwoju ekosystemów).

5. Gospodarka o obiegu (nie)zamkniętym

- W trakcie warsztatu zauważono, iż wkrótce miasto osiągnie górny limit możliwości segregowania śmieci. Jednym ze sposobów ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów jest zwiększenie odpowiedzialności producentów (obecnie produkt zbyt szybo staje się odpadem). Innym sposobem na poradzenie sobie ze zbyt dużą ilością odpadów jest spalarnia śmieci, która dodatkowo pozwoli na wydobycie z nich energii i ciepła (dzięki temu wpłynie na ograniczenie niskiej emisji – ponownie pojawił się postulat podłączenia jak największej liczby budynków do miejskiego systemu ciepła). Ponadto spalanie śmieci pozwoli na odzyskanie terenów, na których obecnie deponowane są odpady. Pozostałe możliwości radzenia sobie z odpadami wydają się być mniej efektywne – deponowanie (ze względu na przepisy prawa) oraz wywóz (ze względu na wysokie koszty).
- W kontekście pozyskiwania energii z odpadów zwrócono uwagę na aspekt lokalnego patriotyzmu (ciepło w mieście wytwarzane z lokalnych odpadów) oraz ekonomiczny (obniżenie kosztów energii i ciepła oraz utylizacji/transportu odpadów).

- Uczestnicy warsztatu wskazali, że najlepszym sposobem na ograniczenie problemu odpadów jest edukacja ekologiczna, która powinna koncentrować się na kwestiach związanych z segregacją, ograniczeniem wytwarzania śmieci oraz racjonalnym (ekologicznym) wyborem produktów i ich opakowań przez konsumentów (opakowania łatwiej przetwarzalne, biodegradowalne, wielokrotnego użytku).
- Akcji edukacyjnej powinna towarzyszyć dystrybucja (szeroko zakrojona) (eko)gadżetów wśród mieszkańców (torby, woreczki itp.). Gadżety te mogą być wytwarzane np. przez kluby seniora lub koła gospodyń.
- Miasto powinno w swoich jednostkach promować postawy proekologiczne (realizując zamówienia publiczne, w tym te o inwestycyjnym charakterze) oraz wspierać te podmioty prywatne, które wykazują się tego typu postawami.
- Ponadto zwrócono uwagę, iż mieszkańcy również mają znaczący wpływ na ilość wytwarzanych odpadów (zwłaszcza kuchennych). Przede wszystkim należy ograniczyć ilość marnowanej żywności. Turyści nie przyczyniają się w znaczący sposób do wzrostu liczby odpadów (problemem są śmieci z hoteli, a nie odpady wyrzucane do koszy w mieście). Ograniczenie ilości wytwarzanych śmieci w mieście uznano za jeden z najlepszych sposobów obniżenia kosztów ich utylizacji.
- W trakcie dyskusji zwrócono uwagę na problem częstotliwości wywozu śmieci z domów jednorodzinnych.
- Zwrócono uwagę na zbyt małą liczbę PSZOK-ów w Bielsku-Białej, pomimo ich dużej popularności wśród mieszkańców, długie kolejki mogą powodować, iż zniechęcą się oni do przywożenia odpadów. Wskazano, iż zasadna jest zmiana prawa, obligująca do tworzenia PSZOK w każdej dzielnicy miasta.
- Pewnym problemem w Bielsku-Białej jest obecność dzikich zwierząt na terenach zurbanizowanych. Zwrócono uwagę, iż realizując inwestycje nie należy zaburzać korytarzy przemieszczania się dzikich zwierząt, zaś w sytuacji zranienia zwierzęcia należy objąć je opieką. W tym zakresie również zaproponowano stworzenie katalogu dobrych praktyk, które będą zapewniać bezpieczeństwo ludzi i zwierząt.

NARZĘDZIOWNIK

- Wykorzystanie turystycznego potencjału Beskidu Małego oraz Doliny Gościnnej przy jednoczesnej ochronie ich walorów przyrodniczych;
- Stworzenie systemu parków (parki kieszonkowe w centrum połączone z pozostałymi częściami miasta parkami linearnymi);
- Aktualizacja lub przygotowanie nowej waloryzacji przyrodniczej miasta;
- Opracowanie lub aktualizacja istniejących planów gospodarki niskoemisyjnej;
- Podjęcie współpracy z Krakowem w celu wymiany doświadczeń w zakresie walki z zanieczyszczeniem powietrza;
- Ograniczanie zabudowy w tzw. dolinach inwersyjnych;
- Przeprowadzenie priorytetyzacji miejsc w przestrzeni Bielska-Białej, w których w pierwszej kolejności powinny zostać podjęte działania na rzecz poprawy jakości powietrza;
- Zobowiązanie podmiotów zarządzających obiektami, z których wydobywają się odory do stosowania biofiltracji;
- Opracowanie katalogu dobrych praktyk w zakresie zwiększenia poziomu retencji w mieście;
- Dalszy rozwój karty ochrony drzew;
- Budowa ekospalarni;
- Przeprowadzanie ekologicznej akcji edukacyjnej wśród mieszkańców i przedsiębiorców, której powinna towarzyszyć dystrybucja (eko)gadżetów wśród mieszkańców (torby, woreczki itp.);
- Promocja postaw proekologiczne w jednostkach miejskich oraz wśród przedsiębiorców;
- Rozwój systemu PSZOK-ów w Bielsku-Białej;
- Stworzenie katalogu dobrych praktyk, które będą zapewniać bezpieczeństwo ludzi i zwierząt.

****

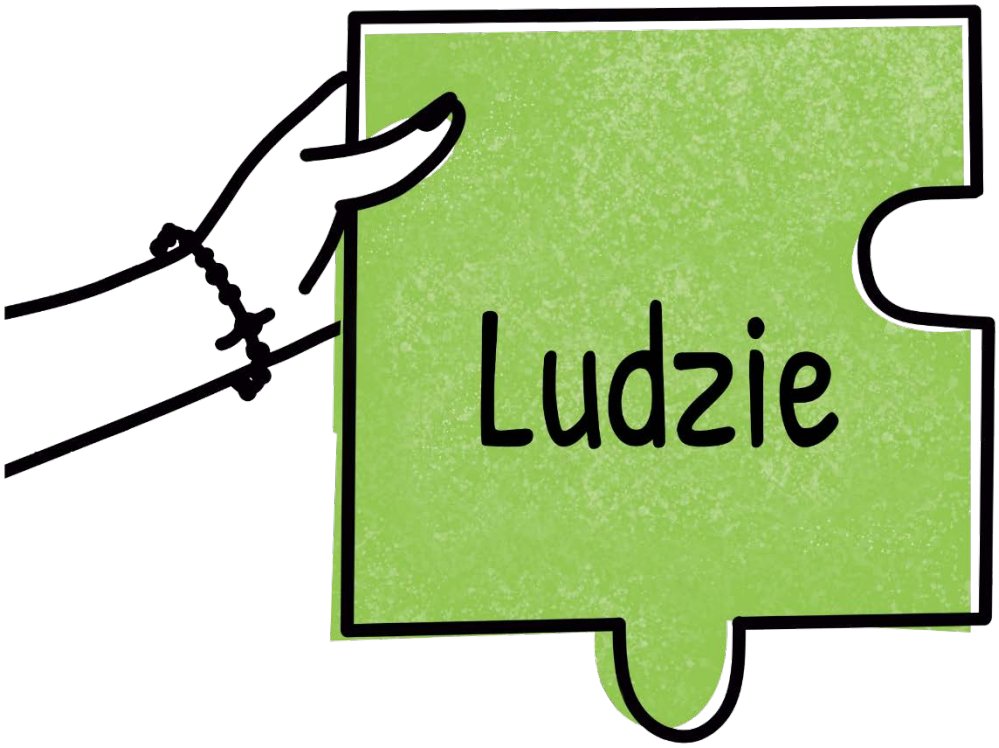
Ludzie

Wykres 10. Grupy potencjałów i problemów w ramach obszaru „LUDZIE" według % zdobytych głosów i liczby wskazań

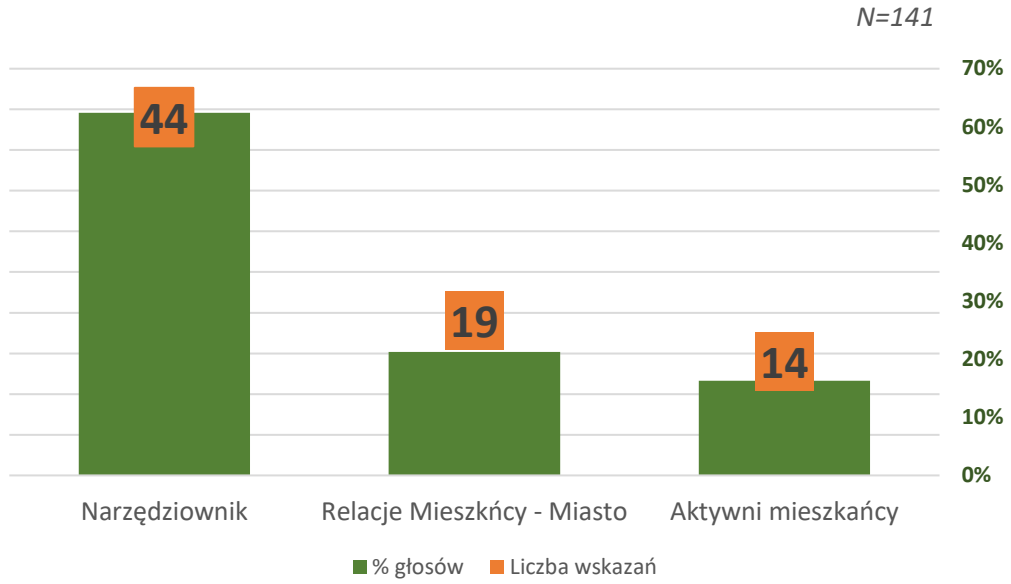

Wykres 11. Potencjały i problemy w obszarze „LUDZIE" według % zdobytych głosów oraz liczby wskazań

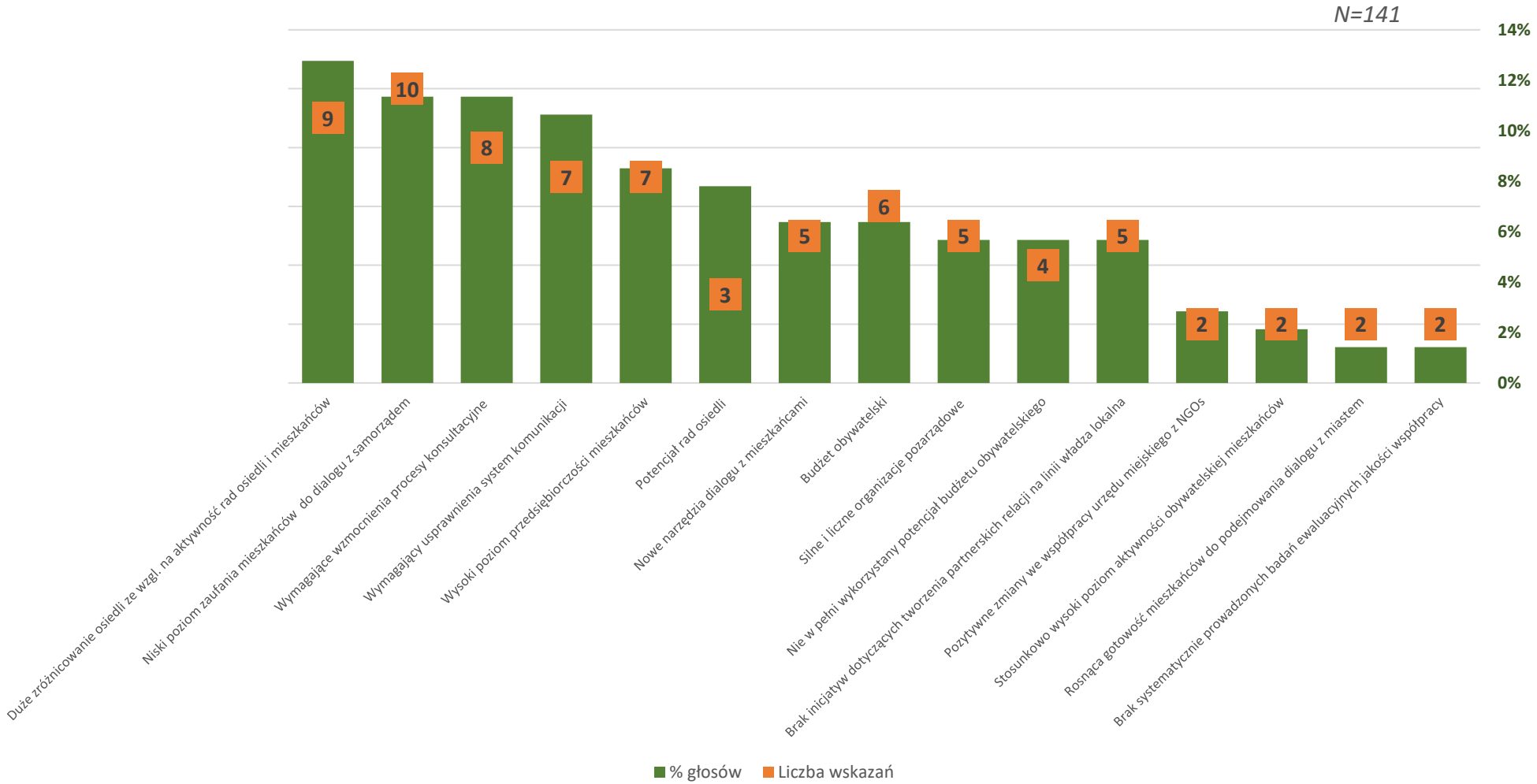

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „LUDZIE”

1. Aktywni mieszkańcy

- W trakcie warsztatu zwrócono uwagę na w dalszym ciągu potencjalny (uśpiony) charakter kapitału społecznego w Bielsku-Białej. O ile w zakresie postaw przedsiębiorczych miasto plasuje się w krajowej czołówce, o tyle konieczne jest budowanie postaw społecznych i obywatelskich.
- Zwrócono uwagę, że w ostatnich latach sytuacja organizacji pozarządowych w mieście uległa poprawie (wzrost liczby, coraz więcej zlecanych zadań), niemniej jednak w dalszym ciągu stan ten daleki jest od zadowalającego.
- Uczestnicy warsztatu podnieśli problem braku regularnych spotkań pomiędzy przedstawicielami Urzędu Miejskiego, a organizacjami pozarządowymi. Tego typu inicjatywa z pewnością pomogłaby poprawić koordynację podejmowanych działań, podział zadań oraz zwiększyłaby zaufanie do miasta. Zwrócono również uwagę, że niezwykle istotny będzie przebieg tego typu spotkań. Nie powinny mieć one charakteru odprawy (w trakcie której mieszkańcy i organizacje są jedynie informowani o zamiarach miasta), lecz otwartej i partnerskiej dyskusji.
- W mieście od kilku lat funkcjonuje Centrum Organizacji Pozarządowych, które poza wsparciem lokalowym (udostępnianie sal), podejmuje również działania polegające na wsparciu merytorycznym, doradztwie. Formą wsparcia sektora pozarządowego jest również działająca przy Prezydencie Miasta Rada Pożytku Publicznego.
- Aby zwiększyć zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań wyłonionych w budżecie obywatelskim, konieczne jest usprawnienie przepływu informacji z wydziałów Urzędu Miejskiego, tak aby organizacje pozarządowe były na bieżąco informowane o możliwościach włączenia się w ten proces.
- Zaproponowano stworzenie w ramach Urzędu Miejskiego oraz miejskich jednostek organizacyjnych instytucji oficera łącznikowego. Byłaby to osoba utrzymująca bieżący kontakt z mieszkańcami oraz reprezentującymi ich organizacjami (np. przed rozpoczęciem realizacji przez miasto kolejnych inwestycji oficer łącznikowy byłby zobowiązany pozyskać od mieszkańców informacje na temat ich oczekiwań i propozycji, tak aby umożliwić im wywieranie realnego wpływu na działania miasta).
- Zwrócono uwagę na słabość funkcjonowania rad osiedli. Dotyczy to w szczególności nowych rad (których członkowie mają niewielkie doświadczenie w zakresie funkcjonowania tego typu instytucji). Spora część rad osiedli w Bielsku-Białej nie funkcjonuje. W związku z tym zaproponowano mechanizm wsparcia dla tego typu rad, w ramach którego urzędnicy miejscy oraz członkowie

bardziej doświadczonych rad służyliby (dzieliliby się) swoim doświadczeniem i wiedzą.

- Przedstawiciele organizacji pozarządowych zwrócili uwagę na niedoskonałości regulaminu budżetu obywatelskiego, który umożliwia zgłaszanie projektów tylko indywidualnym mieszkańcom, a nie organizacjom ich reprezentującym. W kontekście budżetu obywatelskiego zwrócono także uwagę, iż zbyt często zgłaszane są w jego ramach projekty typowo miejskie (np. remont szkoły lub drogi), a nie typowo obywatelskie (tj. oddolne). Przedstawiciele Urzędu Miejskiego zwrócili uwagę, że sytuacja ta wynika z przepisów prawa, stąd możliwości działania miasta w tym zakresie są ograniczone.
- Pojawił się pomysł stworzenia banku dobrych praktyk w ramach budżetu obywatelskiego, który stanowiłby swego rodzaju poradnik (bazę wiedzy) informujący jak przygotować projekt, jak szukać partnerów, jak promować swoją propozycję, a w przypadku jej wyboru, w jaki sposób ją wdrażać.
- Konieczne jest zróżnicowane wsparcie dla organizacji pozarządowych w zależności od ich fazy rozwoju. Wsparcie to powinno przybierać różne formy (udostępnianie pomieszczeń, obniżenie czynszu, dopłaty do mediów).
- Zwrócono uwagę, że w Bielsku-Białej funkcjonuje stosunkowo niewielka liczba organizacji pozarządowych zajmujących się budowaniem społeczeństwa obywatelskiego.
- Zgłoszono propozycję powołania w Bielsku-Białej sieci Miejsc Aktywności Lokalnej, czyli formy wsparcia miasta nie dla organizacji, ale dla mieszkańców. Tego typu instytucja pomagałaby mieszkańcom (np. poprzez udostępnienie lokalu, wsparcie merytoryczne) w realizacji ich lokalnych przedsięwzięć. W ramach MAL możliwe byłoby stworzenie budżetów lokalnych, wspierających (niewielkimi kwotami przyznawanymi w drodze konkursu) realizację inicjatyw mieszkańców.
- Miasto powinno wspierać organizacje pozarządowe w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. W tym zakresie bardzo dobrym instrumentem jest wsparcie finansowe na zebranie wkładu własnego. Warto jednak rozważyć wprowadzenie jakiejś formy wyróżniania tych organizacji pozarządowych, które najlepiej radzą sobie z pozyskiwaniem środków zewnętrznych (np. poprzez organizację specjalnej dorocznej gali przez Urząd Miejski).
- Z punktu widzenia dalszego rozwoju organizacji pozarządowych w Bielsku-Białej niezwykle istotne jest nie tylko zacieśnianie współpracy z Urzędem Miejskim, ale również z prywatnymi darczyńcami (np. poprzez zapraszanie ich do udziału w organizowanych wydarzeniach i inicjatywach). To nie tylko zacieśni więzi pomiędzy organizacjami pozarządowymi a darczyńcami, ale również zwiększy transparentność ich funkcjonowania.

2. Relacje Mieszkańcy-Miasto

- Jednym z głównych problemów rzutujących na relacje miasta z mieszkańcami jest sposób informowania ich o zamierzeniach inwestycyjnych. Miasto informuje mieszkańców o swoich planach, niemniej jednak czyni to zbyt późno by ci mieli realną możliwość wpływania na ich kształt (dotyczy to zwłaszcza planowania przestrzennego). W praktyce mieszkańcy mają wyłącznie możliwość zareagowania na propozycje miasta (często już niemal ukończone pod względem projektowym), a nie na ich współtworzenie. Dlatego uczestnicy warsztatu sformułowali postulat, aby mieszkańcy byli włączani w proces inwestycyjny już na etapie tworzenia koncepcji inwestycji/przedsięwzięcia. Na tym etapie możliwe byłoby tworzenie zaleceń względem przyszłego projektu, do stosowania których zobowiązany byłby projektant. Po opracowaniu projektu, materiał powinien zostać skierowany do konsultacji z mieszkańcami, tak aby mogli oni zweryfikować zakres oraz sposób uwzględnienia przez projektanta, sformułowanych przez nich zaleceń. Sposób wdrożenia zaleceń powinien być również brany pod uwagę przez miasto przy odbiorze zakończonej inwestycji.

- Obecnie w mieście funkcjonują już instrumenty ułatwiające komunikowanie się mieszkańców z władzami (np. Zgłoszenia Bielsko-Biała, Zapytaj Prezydenta). Konieczne jest jednak tworzenie takich narzędzi, które w większym stopniu będą zapewniać interaktywną i dwustronną komunikację mieszkańców i magistratu. W tym kontekście wspomniano o różnego rodzaju warsztatach (w tym z zakresu planowania partycypacyjnego), które dadzą mieszkańcom realny wpływ na działania miasta, ale również stworzą wśród nich poczucie wysłuchania i posiadania mocy sprawczej. W kontekście zwiększenia zaangażowania młodych w sprawy miasta, zwrócono uwagę, iż tego typu narzędzia powinny również funkcjonować on-line. Zdalna forma tych narzędzi zwiększy ich „odporność" i pozwoli na realizowanie procesów partycypacyjnych także w czasie kryzysów (patrz pandemia COVID-19). Uczestnicy warsztatu podkreślili jednak, że stosowane przez miasto instrumenty partycypacji powinny mieć zróżnicowany charakter, dostosowany do potrzeb mieszkańców (partycypacja nie może odbywać się wyłącznie on-line np. ze względu na seniorów).

- Uczestnicy warsztatu zaproponowali, aby w zwiększanie kompetencji cyfrowych seniorów zaangażować rady osiedli (jak korzystać z cyfrowych rozwiązań w kontaktach z miastem).

- Zgłoszono postulat powrotu do tzw. integracji w terenie, tj. spotkań przedstawicieli Urzędu z mieszkańcami przy okazji pikników, festynów i koncertów. Tego typu wydarzenia powinny również stanowić okazję do dyskusji o sprawach miasta.

- Uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę na potrzebę skrócenia dystansu pomiędzy władzą a mieszkańcami. W tym kontekście przytoczono obecne (pozytywnie oceniane) działania Urzędu (np. możliwość kontaktu z Prezydentem Miasta przez FB).

- Zgłoszono propozycję powołania forów dyskusyjnych w mieście (miejska agora), jako przestrzeni powstawania nowych pomysłów, koordynacji działań, rozwiązywania problemów, podsumowywania efektów realizowanych działań.
- Uczestnicy warsztatu docenili profesjonalizm oraz zaangażowanie urzędników miejskich. Niemniej jednak zwrócono uwagę na potrzebę dalszego zwiększania kompetencji komunikacyjnych (w tym kontekście ponownie powrócono do pomysłu powołania oficerów łącznikowych).
- Dyskutowano również potrzebę angażowania osób (niezależny ekspert, moderator) wspierających osiąganie konsensusu wokół przygotowania i realizacji najtrudniejszych inwestycji (zadań). Zadaniem takiej osoby byłoby moderowanie spotkań, przekazywanie (w sposób zrozumiały dla mieszkańców) informacji oraz obiektywne zbieranie i gromadzenie zgłaszanych wniosków i postulatów.

3. Narzędziownik

- Przywołano tzw. pytania do mieszkańców, za pośrednictwem, których miasto pozyskuje informacje dotyczące oczekiwań mieszkańców.
- Po raz kolejny wrócono do kwestii realnego zaangażowania mieszkańców w kwestie miejskie (w tym w działania inwestycyjne). Ponownie podkreślono konieczność angażowania mieszkańców na jak najwcześniejszym etapie realizacji działań miejskich, tak aby zapewnić im realny wpływ na ich kształt (a nie tylko dać możliwość reakcji na niemal już gotowe do realizacji projekty).
- Konieczny jest dalszy rozwój form dialogu miasta z mieszkańcami (szerszy katalog form konsultacji, pełniejsze zaangażowanie uczestników, większa moc sprawcza). Zaproponowano opracowanie w ramach Urzędu Miejskiego standardów prowadzenia konsultacji społecznych.
- Zwrócono także uwagę na potrzebę zwiększenia dostępności do informacji o konsultacjach miejskich. W tym kontekście zaproponowano:
    - dalszy rozwój newslettera miejskiego;
    - publikowanie na głównej stronie Urzędu Miejskiego (w formie wyświetlającego się okienka) informacji o trwających konsultacjach najważniejszych/ najbardziej kluczowych projektów miejskich. Informacje te powinny być również redagowane w bardziej przystępnym i zrozumiałym (odformalizowanym) dla mieszkańców języku. Tego typu działania z pewnością pozytywnie wpłyną na skuteczność procesu konsultacji.
- Zgłoszono postulat nowego wyznaczenia granic działania rad osiedlowych. Obecnie obowiązujący podział zdaje się być już nieaktualny (duże zmiany w zabudowie miasta).

- W kontekście rad osiedli zwrócono uwagę, że:
    - powinny one pełnić istotną rolę we wzmacnianiu kapitału społecznego w Bielsku-Białej;
    - być na bieżąco informowane o planowanych do realizacji na obszarze ich działania inwestycjach miejskich ujętych w budżecie miasta w kolejnych latach;
    - w ostatnich latach zwiększył się zakres ich kompetencji (konsultowanie projektów aktów prawnych, regulaminów itp.). W tym kontekście uczestnicy warsztatu zwrócili na często „rytualny" charakter tego typu działań;
    - warto utrwalać przebieg posiedzeń rad osiedli (na wzór rejestracji posiedzeń rady miasta). W tym kontekście pojawił się głos dotyczący możliwego sprzeciwu członków rad osiedli;
    - powinny one pełnić rolę lokalnych punktów informacyjnych o działaniach miasta (to rozwiązanie mogłoby odciążyć Urząd Miejski). Część rad osiedli już teraz realizuje tego typu działania.
- Uczestnicy warsztatu dostrzegli wartość wynikającą z prowadzenia regularnych i obiektywnych ocen skuteczności działań miasta. W tym kontekście dyskutowano potrzebę prowadzenia badań ewaluacyjnych w mieście. Istotne aby tego typu działania były realizowane przez niezależny podmiot zewnętrzny. Tego typu ocena pozwoliłaby wychwycić nie tylko te procesy/działania, w których miasto odnosi sukcesy, ale również te, w których pojawiają się dysfunkcje.
- Pozytywnie oceniono pomysł realizacji w mieście Barometru Jakości Życia jako źródła informacji o sytuacji w mieście (zarówno dla włodarzy, jak i dla mieszkańców).
- Zgłoszono potrzebę większego wsparcia (o charakterze merytorycznym) dla osób przygotowujących projekty do budżetu obywatelskiego (jak przygotować projekt, jak projekt zgłosić pod głosowanie, jak promować, a następnie wdrażać). Stąd też pojawił się pomysł stworzenia Helpdesku BO.
- W kontekście BO pojawiły się również pomysły jego podziału na kategorie, tak aby szanse na finansowanie miały różnorodne projekty.
- Krótko dyskutowano kwestię klastra innowacji społecznych, tj. pomysłu który w mieście funkcjonował w przeszłości, jednak jego realizacja nie doszła do skutku ze względu na zbyt wysokie koszty adaptacji budynku.
- Zwrócono również uwagę na problem nadpodaży interpelacji radnych miejskich – część problemów może być rozwiązywana bez potrzeby korzystania z tej instytucji (ważniejsze są realne działania).

NARZĘDZIOWNIK

- Organizacja regularnych spotkań pomiędzy przedstawicielami Urzędu Miejskiego (poszczególnych wydziałów) a organizacjami pozarządowymi;
- Zwiększenie zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań wyłonionych w budżecie obywatelskim;
- Stworzenie w ramach Urzędu Miejskiego oraz miejskich jednostek organizacyjnych instytucji oficera łącznikowego, tj. osoby utrzymującej bieżący kontakt z mieszkańcami oraz reprezentującymi ich organizacjami;
- Mechanizm wsparcia merytorycznego nowych rad osiedli, w ramach którego urzędnicy miejscy oraz członkowie bardziej doświadczonych rad służyliby swoim doświadczeniem i wiedzą;
- Bank dobrych praktyk w ramach budżetu obywatelskiego oraz Helpdesk BO (wsparcie dla osób przygotowujących projekt, poszukujących partnerów do jego realizacji oraz wdrażających zadania wyłonione w ramach BO);
- Miejsca/ Centra Aktywności Lokalnej, jako forma wsparcia (merytorycznego, organizacyjnego i finansowego) mieszkańców realizujących lokalne (sąsiedzkie) projekty;
- Organizacja dorocznej gali przez Urząd Miejski jako forma wyróżnienia organizacji pozarządowych najlepiej radzących sobie z pozyskiwaniem środków zewnętrznych;
- Powrót do tzw. integracji w terenie, tj. spotkań przedstawicieli Urzędu z mieszkańcami przy okazji pikników, festynów i koncertów;
- Powołanie forów dyskusyjnych w mieście (miejska agora), jako przestrzeni powstawania nowych pomysłów, koordynacji działań, rozwiązywania problemów, podsumowania efektów realizowanych działań w mieście;
- Angażowania niezależnych ekspertów/moderatorów wspierających osiąganie konsensusu wokół przygotowania i realizacji najtrudniejszych miejskich inwestycji (zadań);
- Opracowanie standardów prowadzenia konsultacji społecznych;
- Dalszy rozwój newslettera miejskiego;
- Rejestracja i udostępnianie on-line przebiegu posiedzeń rad osiedli (na wzór rejestracji posiedzeń rady miejskiej);
- Badania ewaluacyjne skuteczności miejskich polityk publicznych;
- Barometr Jakości Życia w Bielsku-Białej (nawiązanie do pomysłu BBB zgłoszonego w trakcie warsztatu „Zarządzenie”).

****

Ekonomia

Wykres 12. Grupy potencjałów i problemów w ramach obszaru „EKONOMIA" według % zdobytych głosów i liczby wskazań

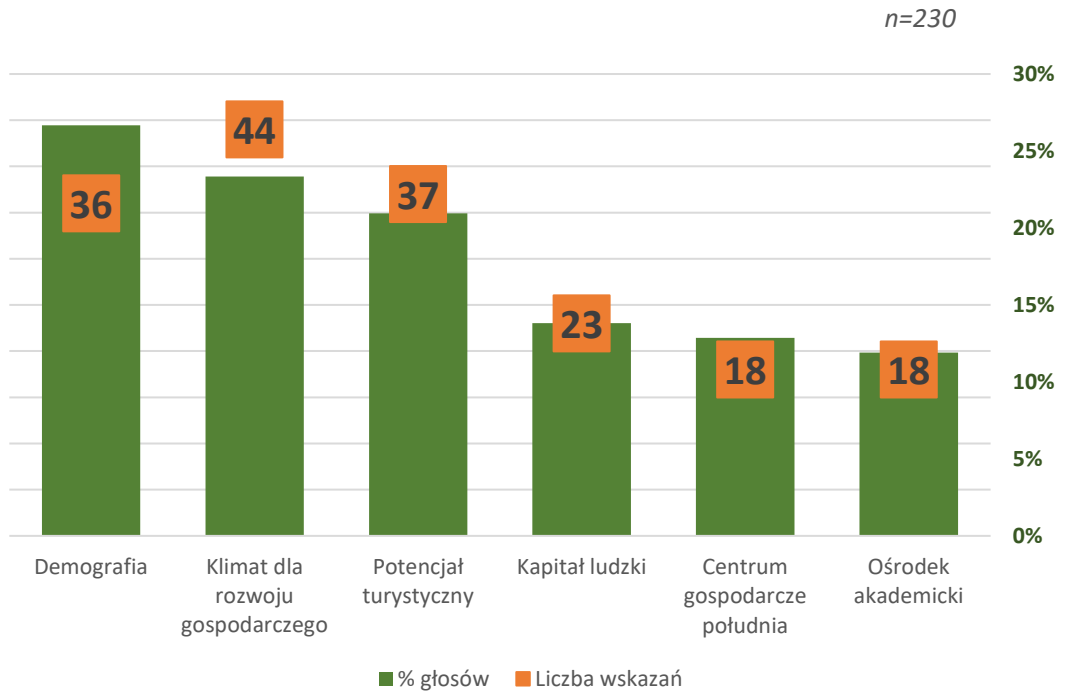

Wykres 13. Potencjały i problemy w obszarze „EKONOMIA" według % zdobytych głosów oraz liczby wskazań

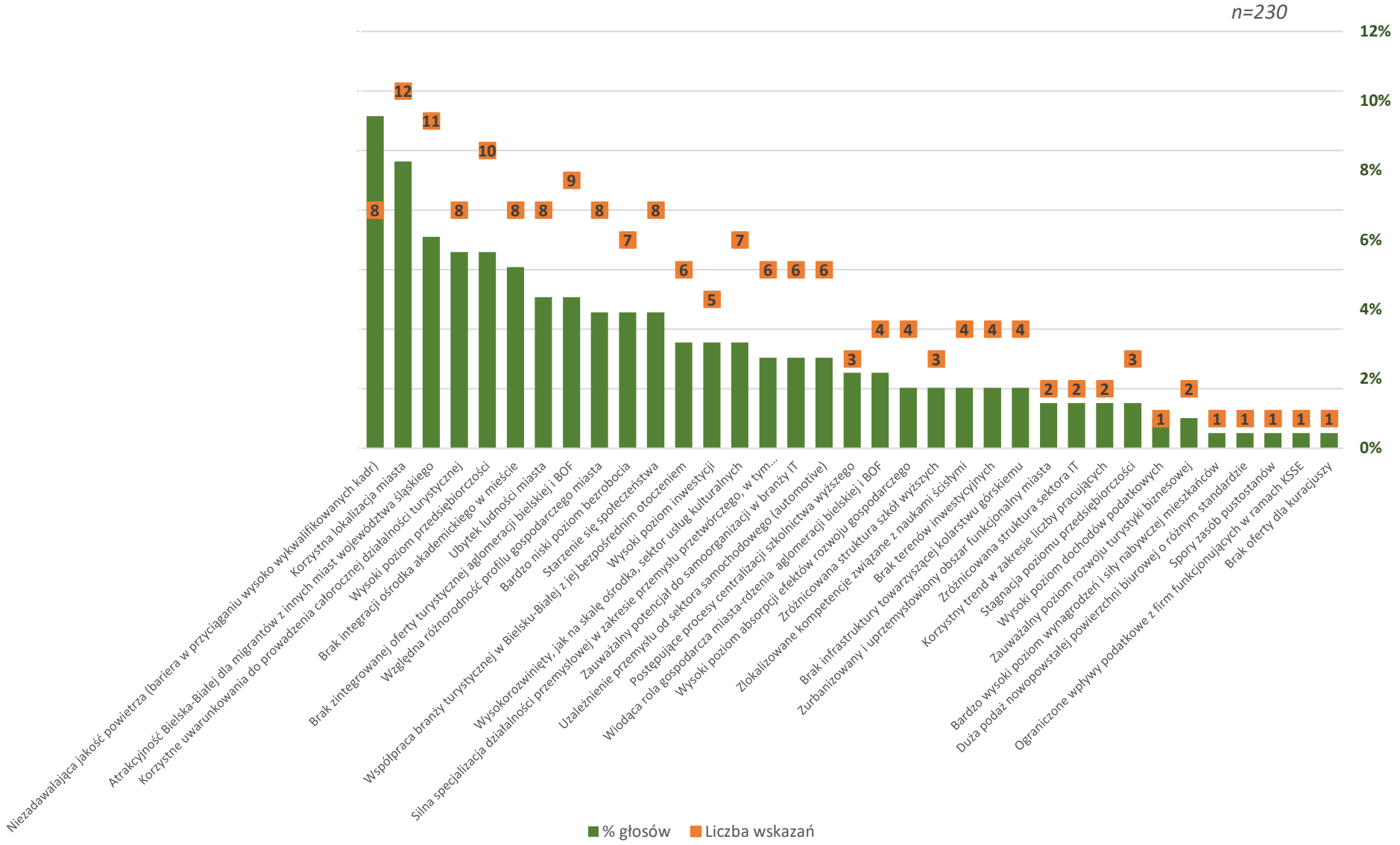

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „EKONOMIA”

1. Demografia

- Wpływ na mniejszą chęć osiedlania się w Bielsku-Białej nowych mieszkańców może mieć praca zdalna. Osoby pracujące w tym trybie (co dotyczy w szczególności branży IT), coraz częściej zauważają, iż nie muszą zmieniać miejsca zamieszkania, aby podjąć nową pracę (dotyczy to również zatrudnienia u pracodawcy zagranicznego). Tym samym coraz bardziej widoczna staje się różnica pomiędzy przyjazdem do pracy, a przyjazdem do miejsca zamieszkania. Aby pobudzić mobilność konieczne jest stworzenie tzw. dodatku relokacyjnego dla osób, które zdecydują się przeprowadzić do Bielska-Białej.
- Zwrócono uwagę, iż osoby (całe rodziny) wyprowadzające się poza granice Bielska-Białej, w dalszym ciągu korzystają z usług (edukacja, zdrowie, czas wolny itp.) oraz infrastruktury miejskiej. Ze względu na poprawiający się stan infrastruktury drogowej (ułatwiający podróżowanie) taki styl życia staje się coraz mniej uciążliwy. Za negatywną konsekwencję tego stanu rzeczy uznano wzmożony ruch samochodowy, którego skutkiem jest zanieczyszczenie powietrza. W trakcie warsztatu pojawiły się głosy, zgodnie z którymi gminy ościenne (jako beneficjenci rozwoju Bielska-Białej) powinny współpartycypować w kosztach funkcjonowania komunikacji.
- Jako jeden ze sposobów powstrzymania ubytku ludności Bielska-Białej wskazano możliwość poszerzenie granic administracyjnych miasta, poprzez przyłączenie gmin powiatu ziemskiego. Jednocześnie zwrócono uwagę na duże trudności związane z przeprowadzeniem tego typu inicjatywy – opór mieszkańców małych gmin, którzy cenią sobie bliskość i większą dostępność do włodarzy.
- Bielsko-Biała cieszy się bardzo dobrą marką wśród osób spoza miasta. Marka ta powinna zostać wykorzystana do przyciągania nowych mieszkańców – zwłaszcza z Małopolski.
- Zwrócono uwagę, że zasadniczą przyczyną, dla której ludzie decydują się zmienić miejsce zamieszkania jest jakość życia. W przypadku Bielska-Białej na jakość (atrakcyjność) życia mogą składać się:
    - atrakcje turystyczne (góry, ścieżki rowerowe, błonia jako magnes nie tylko dla nowych mieszkańców, ale także dla tych osób, które mogą rozważać wyprowadzkę z miasta);
    - edukacja;
    - koszty życia.
- Bielsko-Biała powinno w pierwszej kolejności określić, w których branżach chce się rozwijać i dopiero na tej podstawie określić kogo chce do siebie przyciągać.

- W trakcie dyskusji pojawił się pomysł stworzenia programu mieszkaniowego dla młodych (jako sposobu zatrzymania ich w mieście). Program ten miałby być skierowany nie do osób w trudnej sytuacji życiowej, lecz do osób które chciałyby rozwijać się zawodowo w Bielsku-Białej. Innym rozwiązaniem byłby system pożyczek mieszkaniowych dla młodych chcących przeprowadzić się do Bielska-Białej.
- Zwrócono uwagę, iż wiele mieszkań w Bielsku-Białej zostało wykupionych przez inwestorów, wskutek czego młodzi mają jeszcze bardziej utrudnioną możliwość ich zakupu. Stąd też pojawił się pomysł stworzenia programu dopłat do czynszu, którego beneficjentami byłyby osoby młode chcące przeprowadzić się do Bielska-Białej.
- Dyskutując o sytuacji mieszkaniowej w mieście, uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę na wysoką cenę mieszkań, przy jednoczesnej dużej liczbie pustostanów w Bielsku-Białej.
- Wskazano na potrzebę zacieśniania współpracy pomiędzy uczelniami a przedsiębiorcami, której efektem powinno być stworzenie kierunków dedykowanych dla poszczególnych branż.
- Pojawiły się głosy wskazujące na istotną rolę uczelni w zatrzymaniu odpływu młodych z Bielska-Białej: 1. wzmocnienie pozycji uczelni, aby stały się one atrakcyjne dla maturzystów (zwłaszcza z okolicznych gmin); 2. zatrzymanie odpływu najzdolniejszych absolwentów (atrakcyjny rynek pracy – konieczna współpraca z pracodawcami).

2. Klimat dla rozwoju gospodarczego

- Wskazano na branżę IT jako jeden z filarów (obok branży automotive) gospodarki Bielska-Białej. Pokreślono również konieczność dywersyfikacji struktury gospodarczej miasta poprzez wspieranie rozwoju MŚP, w tym zwłaszcza działających w sektorze usług.
- Zwrócono uwagę, iż miasto nie posiada zbyt wielu terenów, które mogłyby zostać przeznaczone na strefy inwestycyjne. Niemniej jednak nie powinno to stanowić bariery w jego rozwoju, gdyż ewentualny popyt na tego typu tereny najpewniej zaspokoją inwestorzy prywatni. Ponadto zwrócono uwagę, iż brak skupienia terenów inwestycyjnych w jednych rękach zapobiega powstawaniu monopolu (i przyczynia się do dywersyfikacji bielsko-bialskiej gospodarki).
- Konieczny jest dalszy rozwój przestrzeni biurowych (najwyższej klasy).
- Uzasadnione jest także większe wsparcie miasta dla środowiska startupów.
- Zwrócono uwagę na oczekiwania osób zatrudnionych w branży IT względem miejsca zatrudnienia. Pracownicy tej branży zainteresowani są w szczególności

pracą w centrum miasta, tak by móc korzystać z jego walorów. Dlatego też rozważając wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w centrum Bielska-Białej należy w pierwszej kolejności usprawnić komunikację (zwiększyć dostępność) tej części miasta (budowa parkingów, rozwój komunikacji zbiorowej, ścieżki rowerowe).

3. Centrum gospodarcze południa

- Gminy ościenne (np. Jasienica) to możliwe zaplecze inwestycyjne Bielska-Białej. Na ten moment jednak, gminy te pełnią głównie funkcję „sypialni" Bielska-Białej. Aby móc wykorzystać potencjał wynikający ze współpracy Bielska-Białej z gminami ościennymi, konieczna jest poprawa jakości transportu publicznego.
- Zwrócono uwagę na ponadregionalną siłę oddziaływania Bielska-Białej.
- Pojawił się pomysł stworzenia akcji promującej Bielsko-Białą jako miejsca dobrego do życia (akcja ta powinna być skierowana na zewnątrz, jak i do mieszkańców).
- Konieczna jest współpraca z Czechami i Słowacją zwłaszcza w zakresie promocji oferty turystycznej. Zwrócono jednak uwagę, iż w zakresie przyciągania do miasta nowych mieszkańców oraz pracowników, Czesi i Słowacy stanowią poważną konkurencję (lepsze zarobki, łatwiejsze procedury legalizacji pobytu).
- Konieczne jest stworzenie silnej bazy podatkowej. Stąd pomysł na przeprowadzenie akcji zachęcającej do płacenia podatków w Bielsku-Białej. Być może warto stworzyć system premiujący osoby płacące podatki w mieście przy korzystaniu z usług świadczonych w Bielsku-Białej (zwrócono uwagę na potencjalne problemy prawne w tym zakresie).

4. Kapitał ludzki

- Konieczne jest stworzenie rozwiązań ułatwiających start zawodowy młodym.
- W Strategii należy podnieść problem niskiego bezrobocia (braku siły roboczej) w Bielsku Białej:
    - stanowi hamulec dla rozwoju lokalnej gospodarki;
    - sprawia, że coraz trudniej jest pozyskać pracowników.

Jednym ze sposobów pozyskiwania nowych pracowników powinno być uatrakcyjnienie rynku pracy dla młodych oraz obcokrajowców.

- Konieczne jest podjęcie działań aktywizujących osoby bierne zawodowo. Dotyczy to w szczególności tych spośród nich, które obecnie znajdują się w trudnej sytuacji życiowej (niewykorzystany potencjał miasta).
- Konieczne jest systemowe wsparcie osób młodych chcących prowadzić własną firmę. Dotyczy to zarówno wsparcia merytorycznego (jak założyć firmę) oraz finansowego. Zasadne wydaje się także wsparcie lokalowe – przekształcanie starych kamienic w zaplecze dla startupów.
- Zwrócono także uwagę na konsekwencje automatyzacji (robotyzacji) produkcji, która z jednej strony może prowadzić do redukcji zatrudnienia, zaś z drugiej wymaga u pracowników rozwoju nowych umiejętności. W tym kontekście zwrócono uwagę na dwa dodatkowe aspekty:
    - konieczność wsparcia MŚP w dostępie do nowych technologii;
    - robotyzacja dotyczy również handlu i usług.
- W trakcie dyskusji na temat OZE zwrócono uwagę na przyszły problem z utylizacją nowego typu odpadów (np. zużyte kolektory). W Bielsku-Białej OZE przyczyniło się do rozwoju usług w tym zakresie (zwłaszcza montaż i serwis instalacji). Wydaje się, że Bielsko-Biała powinno starać się pozyskiwać energię z wody oraz biogazowni. Zwrócono uwagę, iż położenie miasta daje mu możliwość na realizację inwestycji energetycznych o znaczeniu krajowym, a nawet międzynarodowym. Niemniej jednak, aby stały się one faktem, konieczne jest pozyskanie kapitału.
- W kontekście branży automotive zwrócono uwagę na:
    - konieczność rozwoju w Bielsku-Białej produkcji w związanej z elektromobilnością;
    - wrażliwość sektora na zmiany (decyzje) zapadające w jego otoczeniu (w tym kontekście za bardziej stabilną uznano branżę IT).

5. Ośrodek akademicki

- Uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę, iż uczelnie Bielska-Białej stanowią rezerwuar kadry pracowniczej dla branży IT. Pracodawcy z branży uczestniczący w warsztacie wyrazili pogląd, iż konieczne jest wzmacnianie kształcenia na kierunkach informatycznych. Podkreślono, iż pracownicy branży IT powinni być kształceni przede wszystkim w Bielsku-Białej, gdyż miasto i jego rynek pracy nie jest w stanie przyciągać absolwentów, np. z Wrocławia. Na tej podstawie sformułowano postulat dotyczący konieczności specjalizacji uczelni zlokalizowanych w Bielsku-Białej. Wspierane powinny być przede wszystkim te kierunki, które stanowią odpowiedź na zapotrzebowanie zgłaszane przez lokalny rynek pracy (potencjalne specjalizacje: IT, automotive, nauki medyczne).

- Sytuacja wielu młodych osób nie pozwala im na podjęcie nauki poza miejscem zamieszkania. Dlatego też dalsze kształcenie w Bielsku-Białej staje się dla nich jedyną możliwością.
- Szansą dla uczelni powinno być przyciąganie studentów spoza UE (m.in. Ukraina, Indie). W tym celu warto rozważyć:
    - budowę miasteczka akademickiego;
    - zawiązanie współpracy z uczelniami ukraińskimi;
    - przeprowadzenie wspólnej akcji promocyjnej wśród ukraińskiej młodzieży;
    - rozwój nauczania w języku angielskim, ukraińskim;
    - nauczanie języka polskiego dla obcokrajowców (zwłaszcza tych, którzy wiążą swoją przyszłość zawodową z Bielskiem-Białą).
- Uczelnie zlokalizowane w Bielsku-Białej powinny opracować ofertę studiów podyplomowych on-line oraz rozwijać kształcenie na kierunkach dualnych.
- W działania uczelni na rzecz pozyskiwania nowych studentów powinno włączyć się miasto.
- Jednym ze sposobów przyciągania studentów oraz przyszłych pracowników powinno być stworzenie specjalnego programu stypendialnego (fundowanego także przez biznes).

6. Potencjał turystyczny

- Zwrócono uwagę, iż rozwijając potencjał turystyczny miasta należy pamiętać o negatywnych konsekwencjach tego procesu, których mogą doświadczać mieszkańcy.
- Wśród pomysłów na rozwinięcie potencjału turystycznego Bielska-Białej wskazano na: rozwój ścieżek rowerowych (w kierunku Błoni), rewitalizację rzeki, portal turystyczny, skibus.
- W kontekście stworzenia portalu informującego o atrakcjach turystycznych wskazano, iż taki portal już istnieje. Niemniej jednak za zasadne uznano, że dla zwiększenia jego skuteczności niezbędne może okazać się znalezienie nowych kanałów informacyjnych (zwiększenie zasięgu portalu). Ponadto zwrócono uwagę, iż Bielsko-Biała promuje swoje atrakcje turystyczne w ramach szerszych akcji promocyjnych organizowanych we współpracy ze Stowarzyszeniem „Region Beskidy”.
- Zwrócono uwagę na nierównomierny rozwój infrastruktury turystycznej w mieście (podział wzdłuż rzeki Białej: w kierunku Szyndzielni – dobrze rozwinięta infrastruktura; w kierunku Lipnika w dalszym ciągu występują deficyty w tym zakresie).

- Konieczne jest stworzenie komplementarnej (zintegrowanej) oferty turystycznej Bielska-Białej oraz sąsiadujących z nim gmin („Dzień w Szczyrku, wieczór w Bielsku-Białej"). Istotne jest aby adresatami tej oferty byli również mieszkańcy miasta i Podbeskidzia.
- Pojawił się pomysł, aby już istniejącą współpracę Bielska-Białej z sąsiednimi gminami, wzmocnić poprzez stworzenie ponadlokalnej strategii rozwoju turystyki (jako dokument wykonawczy względem Strategii Rozwoju Bielska-Białej do 2030 r.).
- W dalszym ciągu za nie w pełni wykorzystany uznano potencjał Stoku Dębowiec. Zwrócono uwagę na zasadność rozbudowy stoków narciarskich.
- Uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę, że w Bielsku-Białej brakuje dużego krytego basenu – aquaparku (pojawiło się pytanie o środki na realizację tego typu inwestycji).
- Jako element uzupełniający ofertę turystyczną miasta wskazano na Centrum Bajki.
- Pojawiły się również pomysły promowania turystyki i rekreacji wśród mieszkańców Bielska-Białej, co miałoby się odbywać m.in. poprzez:
    - zniżki dla mieszkańców miasta na korzystanie z infrastruktury turystycznej i kulturalnej;
    - włączenie w program zajęć wychowania fizycznego nauki na nartach (jako promocja narciarstwa).

NARZĘDZIOWNIK

- Poszerzenie granic administracyjnych Bielska-Białej poprzez przyłączenie gmin powiatu ziemskiego;
- Stworzenia programu mieszkaniowego dla młodych (jako sposobu zatrzymania ich w mieście);
- Stworzenie systemu pożyczek mieszkaniowych dla młodych chcących przeprowadzić się do Bielska-Białej;
- Powołanie programu dopłat do czynszu, którego beneficjentami byłyby osoby młode chcące przeprowadzić się do Bielska-Białej;
- Przeprowadzenie akcji promującej Bielsko-Białą jako miejsce dobre do życia;
- Przeprowadzenie akcji zachęcającej do płacenia podatków w Bielsku-Białej;
- Budowa miasteczka akademickiego;
- Zawiązanie współpracy uczelni z Bielska-Białej z uczelniami ukraińskimi;
- Przeprowadzenie wspólnej akcji promującej bielsko-bialskie uczelnie wśród ukraińskiej młodzieży;
- Program nauczania języka polskiego dla obcokrajowców (zwłaszcza tych, którzy wiążą swoją przyszłość zawodową z Bielskiem-Białą);
- Stworzenie specjalnego programu stypendialnego (fundowanego także przez biznes) na rzecz przyciągania studentów oraz przyszłych pracowników do Bielska-Białej;
- Stworzenie ponadlokalnej strategii rozwoju turystyki (jako dokument wykonawczy względem *Strategii*);
- Budowa aquaparku;
- Program zniżek dla mieszkańców miasta na korzystanie z infrastruktury turystycznej i kulturalnej;
- Włączenie w program zajęć wychowania fizycznego nauki na nartach.

****

Mobilność

Wykres 14. Grupy potencjałów i problemów w ramach obszaru „MOBILNOŚĆ" według % zdobytych głosów i liczby wskazań

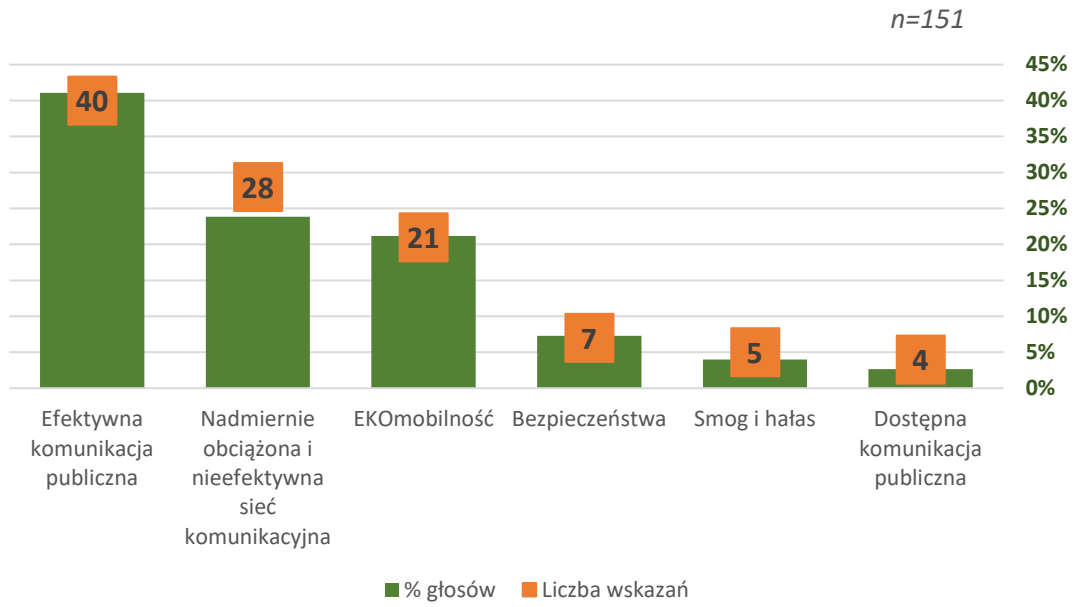

Wykres 15. Potencjały i problemy w obszarze „MOBILNOŚĆ" według % zdobytych głosów oraz liczby wskazań

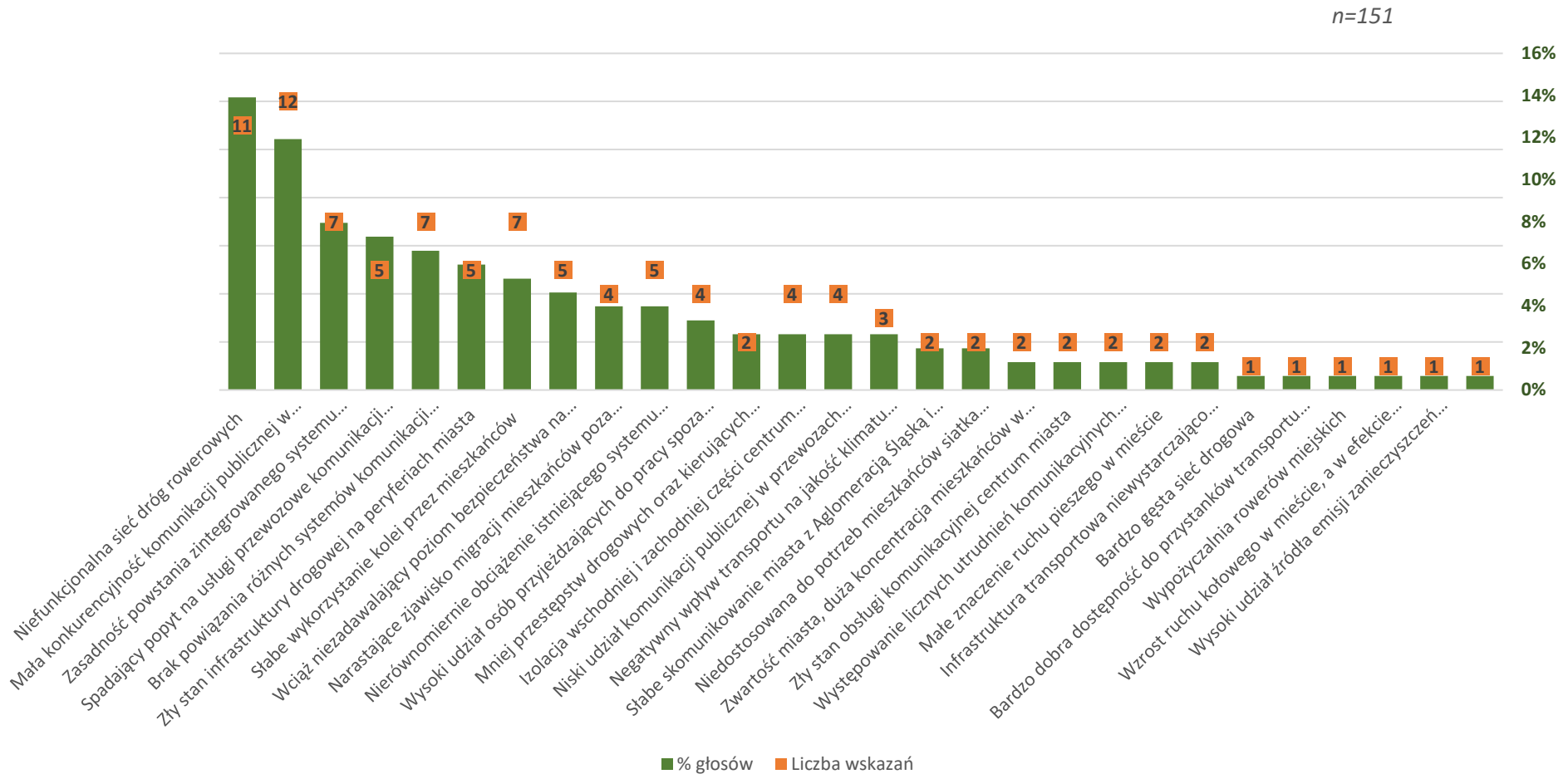

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „MOBILNOŚĆ”

1. EKOmobilność

- W trakcie warsztatu zwrócono uwagę na działania Zjednoczonej Bielskiej Inicjatywy Rowerowej, których efektem jest m.in. opracowanie Zintegrowanej Koncepcji Dróg Rowerowych. W kontekście tego dokumentu zwrócono uwagę, że priorytetem dla Bielska-Białej powinna być budowa trasy rowerowej wzdłuż rzeki Biała (tzw. Velo Biała). Zwrócono uwagę, iż konieczna jest integracja planów miasta w zakresie rozbudowy ścieżek rowerowych z planami przygotowywanymi przez Subregion Południowy.
- Zjednoczona Bielska Inicjatywa Rowerowa posiada pewien wpływ na powstające w mieście ścieżki rowerowe (możliwość współpracy z projektantami).
- Zwrócono uwagę na duże zainteresowanie mieszkańców miasta podróżowaniem rowerem. Stąd też pojawił się postulat aby rozbudowując ścieżki rowerowe w mieście pamiętać o ich dwojakiego rodzaju funkcjach: rekreacyjnej oraz komunikacyjnej (dojazd do pracy).
- Zwrócono także uwagę na potrzebę integracji systemu komunikacji rowerowej z systemem komunikacji miejskiej (np. pomysł umieszczania bagażników na rowery w autobusach miejskich). Jako uzasadnienie tego typu działań wskazano górzysty charakter miasta, który uniemożliwia dojazd w część miejsc rowerem (wskazany dojazd autobusem).
- W trakcie dyskusji dotyczącej wciąż zbyt częstego wykorzystywania samochodu jako środka transportu w mieście, zwrócono uwagę, iż dla odwrócenia tej tendencji konieczne jest wprowadzenia systemu zniechęcania mieszkańców do korzystania z samochodu, np. wzrost cen za parkowanie w mieście, przy jednoczesnej obniżce cen biletów komunikacji miejskiej. Inny pomysł dotyczył powiązania biletu miesięcznego z preferencyjnymi warunkami korzystania z wypożyczalni roweru miejskiego. W kontekście wypożyczalni zwrócono także uwagę, iż powinna ona zostać wyposażona w rower elektryczny.
- Za jedną z przyczyn niewielkiej popularności ruchu pieszego w mieście wskazano słabość infrastruktury dla pieszych (brak chodników, przejść dla pieszych, świateł drogowych itp.). Konieczne jest wprowadzenie w mieście strefy 30 km/h. Ważne jest jednak aby nie było to wyłącznie wynikające z przepisów ograniczenie prędkości, lecz również fizyczne bariery uniemożliwiające rozwijanie większej prędkości. Stąd też pojawił się pomysł stworzenia standardów budowy infrastruktury dla ruchu pieszego.
- Konieczne jest uspokojenie ruchu w centrum miasta. W tym kontekście zwrócono uwagę na prawdopodobny opór ze strony części mieszkańców.

- W kontekście rozwoju infrastruktury rowerowej pojawiły się pomysły aby wprowadzić kontraruch rowerowy w centrum miasta, zaś przy przystankach komunikacji publicznej tworzyć parkingi dla rowerów (w przyszłości objęte systemem monitoringu). Parkingi tego typu powinny także powstawać przy głównych punktach przesiadkowych w mieście.
- W trakcie warsztatu pojawiły się głosy, według których wdrożenie wielu nowych rozwiązań komunikacyjnych może zostać odsunięte w czasie ze względu na pandemię COVID-19. Wydaje się jednak, że stan ten nie dotyczy zagadnień związanych z ruchem rowerowym, które w obecnej sytuacji zdają się być najskuteczniejszą odpowiedzią na problemy wywołane pandemią.
- W trakcie warsztatu zgłoszono pomysł dotyczący budowy ścieżek rowerowych na niewykorzystywanych nasypach kolejowych.
- Nawiązując do problemu małego wykorzystania przez mieszkańców miasta kolei poinformowano o:
    - staraniach miasta i Aglomeracji Beskidzkiej o pozyskanie środków z Programu *Kolej+*;
    - potencjale linii kolejowej nr 190 jako miejskiej linii dowozowej (realizacja tego przedsięwzięcia pozwoliłaby na rozwiązanie wielu problemów miasta). Konieczne jest jednak stworzenie nowej sieci przystanków;
    - możliwościach wykorzystania linii kolejowej 117 jako linii dowozowej;
    - możliwości pozyskania środków europejskich na Beskidzką Kolej Aglomeracyjną.
- Po raz kolejny zwrócono uwagę na konieczność zmiany zachowań komunikacyjnych mieszkańców Bielska-Białej:
    - promowanie korzyści (w tym zwłaszcza zdrowotnych) związanych ze spacerowaniem;
    - utworzenie śródmiejskiej strefy parkingowej (wzrost opłat za parkowanie w centrum);
    - darmowe przejazdy komunikacją miejską na podstawie dowodu rejestracyjnego;
    - tworzenie woonerfów.
- Zwrócono uwagę, iż na tle podobnych miast, Bielsko-Biała posiada najwyższe ceny biletów komunikacji miejskiej, czemu z kolei towarzyszą niskie opłaty za parkowanie.
- Rozważano także, w jaki sposób włączyć do miejskiego systemu parkingowo-przesiadkowego duże parkingi zlokalizowane przy centrach handlowych.

W kontekście tego pomysłu pojawiły się jednak pytania w jaki sposób zachęcić do współpracy prywatnych właścicieli tych obiektów z miastem.

2. Efektywna komunikacja publiczna

- Uczestnicy warsztatu wskazywali na następujące słabości komunikacji miejskiej:
    - wysokie ceny biletów (tutaj proponowano większe zróżnicowanie taryfikatora poprzez wprowadzenie biletów czasowych i okresowych (wakacyjne, weekendowe) bądź też stworzenie zintegrowanej karty miejskiej);
    - brak zintegrowania punktów przesiadkowych;
    - strata wielu klientów w związku z pandemią Covid-19 (istnieje obawa czy pasażerowie powrócą w związku z obawami o możliwość zakażenia się koronawirusem w komunikacji miejskiej).
- W związku ze znaczną liczbą obcokrajowców pracujących w Bielsku-Białej zaproponowano stworzenie tzw. biletu grupowego na okaziciela (sposób na zwiększenie wpływów z komunikacji miejskiej).
- Za ważną uznano kwestię bezpieczeństwa wokół przystanków komunikacji miejskiej. W tym zakresie postulowano w szczególności budowę przejść dla pieszych w bezpośrednim sąsiedztwie przystanków.
- Zaproponowano wykorzystanie przystanków jako kanału informacji (ogłoszenia dla mieszkańców, reklamy). Pojawiły się jednak głosy, zgodnie z którymi przystanki komunikacji miejskiej w Bielsku-Białej nie są atrakcyjne dla reklamodawców (mały popyt – wyjątkiem w tym zakresie jest centrum).
- Komunikację miejską należy postrzegać jako instrument ograniczania tzw. kosztów zewnętrznych związanych m.in. z bezpieczeństwem (wysokie koszty usuwania skutków wypadków samochodowych) oraz środowiskowych (ograniczenie emisji spalin).
- Zwrócono uwagę, iż rozpraszanie zabudowy podraża koszty transportu w mieście. Mimo tego komunikacja miejska w dalszym ciągu zobligowana jest do realizowania usług we wszystkich częściach miasta (funkcja integracyjna). Jako częściowe rozwiązanie tego problemu zaproponowano wprowadzenie biletów czasowych (im dalej, tym drożej). Ze względu na stosunkowo niewielkie rozmiary miasta pomysł ten wydaje się bardziej zasadny niż stworzenie stref. W toku dalszej dyskusji zgłaszano postulaty opracowania taryfikatora, który premiowałby osoby zamieszkujące centrum miasta.
- W kontekście uspokojenia ruchu w centrum miasta zwrócono uwagę na jego historyczną zabudowę jako czynnik znacząco ograniczający możliwość przebudowy układu drogowego (np. budowa buspasa). Inwestycją, która wpłynie

w znaczącym stopniu na zmianę organizacji ruchu w centrum jest budowa Zintegrowanego Centrum Przesiadkowego oraz ul. Nowopiekarskiej.

- Za najważniejsze składniki atrakcyjności komunikacji miejskiej uznano: dużą częstotliwość kursowania, krótki czas dojazdu oraz efektywność cenową.
- Zgłoszono postulat rozwoju komunikacji nocnej w Bielsku-Białej (z jednoczesnym podkreśleniem, iż w związku z obecną sytuacją finansową spowodowaną pandemią COVID-19 może być to trudne). W trakcie dyskusji pojawiły się głosy, zgodnie z którymi takie plany zostały już opracowane i obecnie wymagają jedynie wdrożenia.

3. Nadmiernie obciążona i nieefektywna sieć komunikacyjna

- Obsługa komunikacyjna centrum stanowi największą bolączkę Bielska-Białej, która rzutuje na negatywną ocenę mieszkańców całego systemu. Rozwiązaniem tego problemu będzie ulica Nowopiekarska, która zapewni prawidłową obsługę komunikacyjną miasta.
- Zwrócono uwagę, że ze względu na relatywnie niewielką odległość z obrzeży do centrum miasta, w Bielsku-Białej system P&R będzie posiadał ograniczoną skuteczność. Jako potencjalne miejsce budowy P&R wskazano tereny wzdłuż linii kolejowej w kierunku Żywca.
- Rozwijając infrastrukturę drogową nie można zapominać o budowie chodników, przejść dla pieszych czy sygnalizacji świetlnej.
- W kontekście złego stanu dróg w dzielnicach peryferyjnych wskazano, iż przyczyną tego stanu rzeczy jest ich pomocniczy (drugorzędny) charakter, co przekłada się na niższe preferencje finansowania ich modernizacji (co w sytuacji braku środków dodatkowo komplikuje inwestycje). Wskazano rady osiedli jako podmiot, który w większym zakresie powinien angażować się w artykułowanie potrzeb remontowych i inwestycyjnych w zakresie dróg zlokalizowanych w poszczególnych częściach miasta.
- W trakcie dyskusji wyrażono pogląd, iż stosunkowo niewielki rozmiar miasta ogranicza w przypadku Bielska-Białej negatywne konsekwencje wynikające z suburbanizacji. Z drugiej strony, jako argument zachęcający ludzi do pozostania w centrum wskazano większą dostępność do przystępnych cenowo mieszkań.
- Przygotowując plany rozwoju sieci komunikacyjnej Bielska-Białej należy współpracować z powiatami ziemskimi (w celu stworzenia spójnej sieci).
- Strefa płatnego parkowania powinna być jednym z elementów zniechęcania mieszkańców do korzystania z samochodów. Aby rozwiązanie to było skuteczne musi towarzyszyć mu rozwój komunikacji miejskiej oraz integracja z transportem

kolejowym (na chwilę obecną działanie to jest utrudnione ze względu na liczne (niezakończone) inwestycje kolejowe).

- Pojawiła się również kwestia systemu parkingów kiss&ride, które służyłyby nie tylko mieszkańcom podwożonym do pracy, ale również turystom przybywającym do miasta autokarami (bezpieczne wysiadanie i wsiadanie do pojazdu).
- W dyskusji pojawiła się propozycja stworzenia systemu parkingów (pętli) dla autobusów dowożących turystów do atrakcji turystycznych w górach. System ten zakładałby pozostawienie samochodu na parkingu miejskim, odbycie podróży do szlaku górskiego komunikacją miejską, przejście szlakiem i ponowne skorzystanie z komunikacji miejskiej po zejściu ze szlaku). W dyskusji zwrócono uwagę, że miejska komunikacja pełni już tego typu funkcje. Problemem jest dowożenie rowerów przez autobusy komunikacji miejskiej (co obecnie jest możliwe/uzasadnione tylko w przypadku przystanku początkowego i końcowego, z pominięciem przystanków pośrednich). Przyczyną tego stanu rzeczy są opóźnienia, jakie w kursowaniu autobusów może powodować rozładowywanie rowerów na przystankach pośrednich. Obecnie o tym, czy do pojazdu możliwe jest wprowadzenie roweru decyduje kierowca (ograniczona przestrzeń w autobusie oraz konieczność utrzymania czystości). Uczestniczący w warsztacie mieszkańcy zwrócili uwagę, iż oczekują jasnych regulacji wskazujących kiedy (w jakiej sytuacji) możliwe jest wprowadzenie roweru do autobusu, zamiast pozostawiania tej kwestii uznaniowej decyzji kierowcy.

4. Smog i hałas

- Uczestnicy warsztatu uznali obszar za niezwykle istotny, wskazując iż nieefektywny system komunikacji jest przyczyną wysokich kosztów zewnętrznych wynikających z hałasu, zatorów drogowych czy zanieczyszczenia powietrza.
- Pojawił się postulat stworzenia miejskiej strefy cichego transportu.
- Za priorytet uznano konieczność stworzenia w mieście zeroemisyjnego transportu.
- Zwrócono uwagę na ogromny problem hałasu w centrum miasta, który znacząco utrudnia korzystanie z tej części Bielska-Białej. Jako pomysły poprawy tego stanu rzeczy wskazano m.in. uspokojenie ruchu w centrum oraz montaż (przezroczystych) ekranów dźwiękochłonnych.
- Ponadto podkreślono, iż tworząc system dokumentów określających system komunikacji w mieście należy pamiętać o zachowaniu spójności opisanej w nich interwencji publicznej.

5. Dostępna komunikacja miejska

- Miejski Zakład Komunikacyjny w Bielsku-Białej Sp. z o.o. już dziś podejmuje szereg działań mających na celu zwiększenie dostępności komunikacji miejskiej dla osób ze szczególnymi potrzebami (regularna współpraca ze Związkiem Osób Niewidomych oraz Radą ds. Niepełnosprawnych). Potrzeby osób niepełnosprawnych są brane pod uwagę przy zakupie taboru miejskiego. Działania te należy kontynuować również w przyszłości.
- Zwrócono uwagę na konieczność wypracowania rozwiązań tymczasowych w komunikacji miejskiej w sytuacji remontów przystanków lub tras, które utrudniają korzystanie z komunikacji osobom niepełnosprawnym oraz seniorom.
- Za potrzebne uznano tworzenie nowych przejść oraz sygnalizacji świetlnej ułatwiających bezpieczne przemieszczanie się osób starszych i niepełnosprawnych przez drogę.
- Warto przeprowadzić analizę sposobu poruszania się seniorów po mieście i na podstawie zidentyfikowanych preferencji rozmieścić na tych trasach, np. opieracze (zamiast ławek) pełniące funkcje przystanków pośrednich (miejsc odpoczynku) dla osób starszych.

6. Bezpieczeństwo

- W tej części warsztatu podsumowano postulaty dotyczące bezpiecznego przemieszczania się po mieście zgłaszane w trakcie poprzednich części warsztatu.

NARZĘDZIOWNIK

- Budowa trasy rowerowej wzdłuż rzeki Biała (tzw. Velo Biała);
- Instalacja bagażników na rowery w autobusach miejskich;
- Wprowadzenie kontraruchu rowerowego w centrum miasta;
- Tworzenie przy przystankach komunikacji publicznej oraz głównych punktach przesiadkowych parkingów dla rowerów;
- Linie kolejowe nr 190 oraz nr 117 jako miejskie linie dowozowe;
- Stworzenie Beskidzkiej Kolei Aglomeracyjnej.
- Stworzenie tzw. biletu grupowego na okaziciela (dla obcokrajowców);
- Budowa Zintegrowanego Centrum Przesiadkowego oraz ul. Nowopiekarskiej
- Budowa P&R wzdłuż linii kolejowej w kierunku Żywca.
- Budowa systemu parkingów kiss&ride;
- Stworzenia miejskiej strefy cichego transportu.

****

Przestrzeń

Wykres 16. „Top 10” potencjałów i problemów w obszarze „PRZESRZEŃ”, które zdobyły największy % głosów

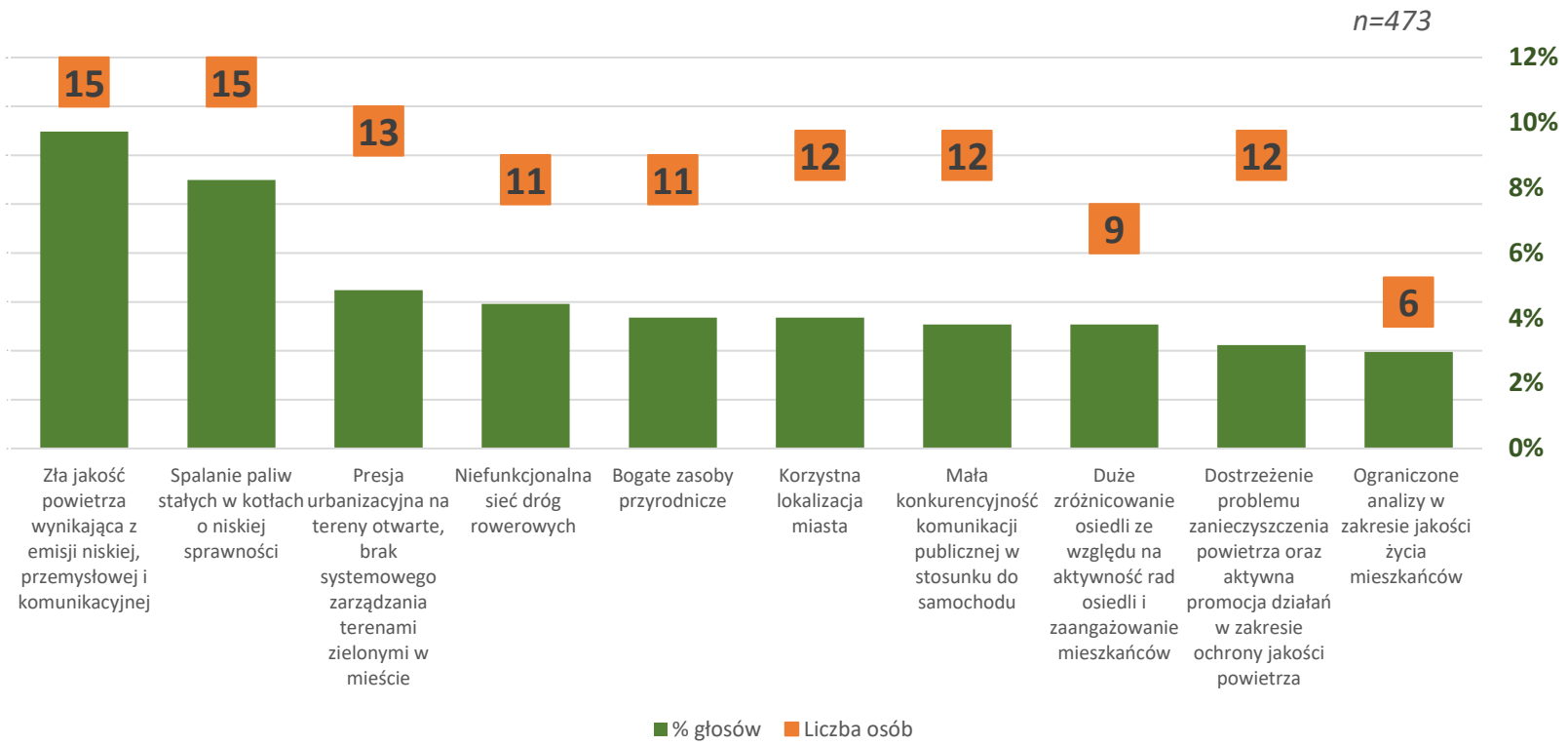

Wykres 17. Potencjały i problemy w obszarze „PRZESTRZEŃ” według % zdobytych głosów oraz liczby wskazań

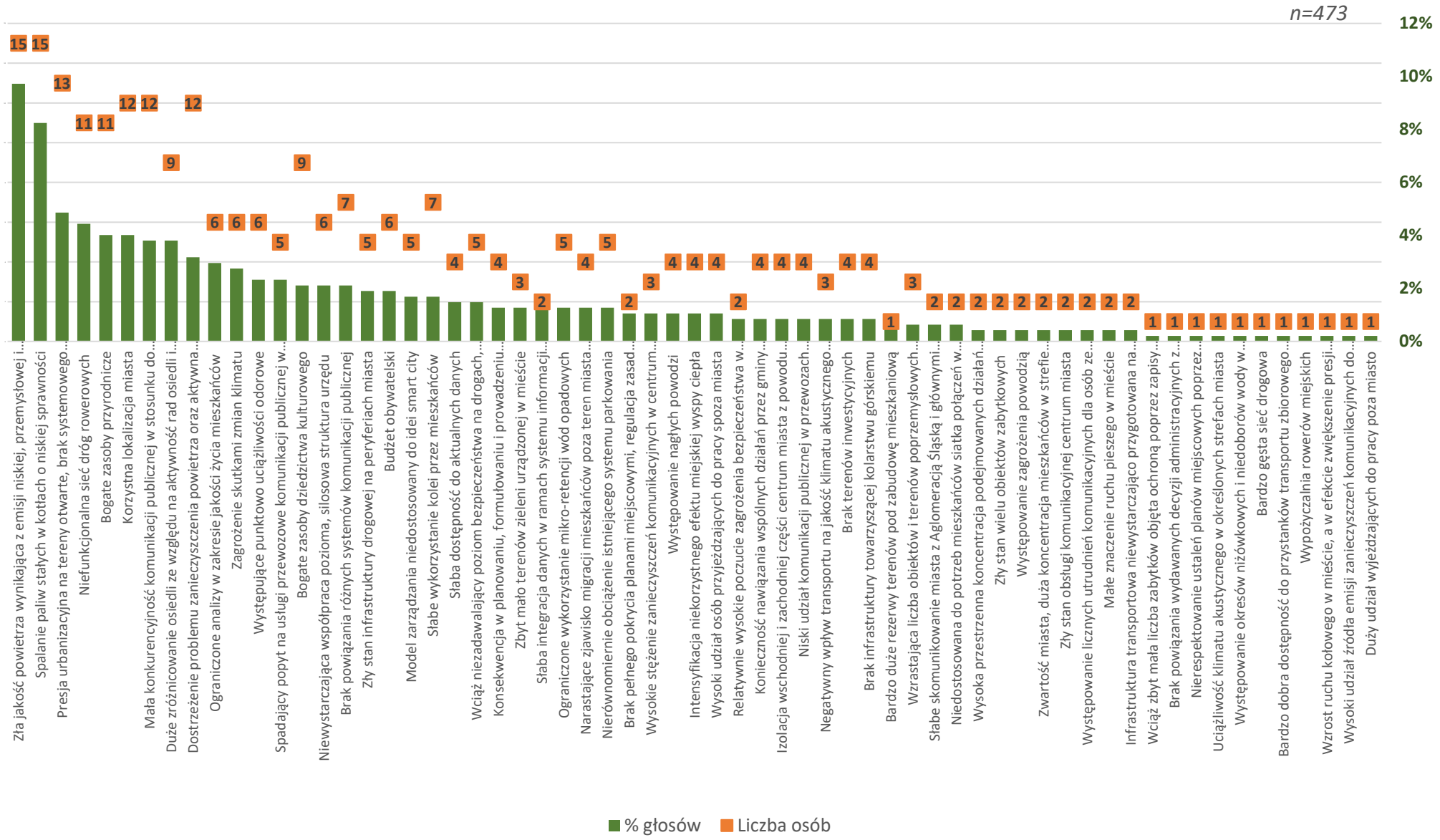

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA WARSZTATU DOTYCZĄCE OBSZARU „PRZESTRZEŃ”

1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

- W trakcie dyskusji nad zagadnieniem dotyczącym „(Nie)funkcjonalnego miasta” pojawił się głos dotyczący właściwych relacji przestrzennych (co robić aby uniknąć konfliktów przestrzennych?). Jako jeden z pomysłów wskazano strefowanie funkcji w mieście (zwłaszcza tych, które wywołują najwięcej konfliktów). Jednocześnie w pozostałym zakresie miasto powinno być wielofunkcyjne, zaś sam model struktury funkcjonalno-przestrzennej powinien charakteryzować się elastycznością.
- Z drugiej strony pojawiły się głosy, zgodnie z którymi funkcjonalność nie powinna być rozpatrywana w kategoriach przestrzennych, lecz przez pryzmat użyteczności miasta (tj. czego mieszkańcy oczekują od miasta?). Model struktury funkcjonalno-przestrzennej powinien stanowić płaszczyznę, na której łączą się wszystkie wymiary planowania (społeczny, gospodarczy i przestrzenny). Podejście wyłącznie przestrzenne wydaje się obecnie nie do utrzymania. Miasto powinno być wielofunkcyjne.
- Za jeden z najważniejszych elementów modelu uznano zagadnienie „Zielonego miasta”. Rozwój zieleni pozwoli na rozwiązanie wielu problemów Bielska-Białej, które zostały zidentyfikowane w diagnozie strategicznej (m.in. zanieczyszczenie środowiska, słaba retencja, powodzie, miejska wyspa ciepła).
- Działania na rzecz zieleni powinny być dopasowane do specyfiki danej części miasta. Interwencja w tym zakresie powinna przebiegać inaczej w centrum miasta i na jego peryferiach. Działania w centrum powinny polegać na:
    - powiększaniu powierzchni terenów zielonych;
    - ograniczaniu powierzchni zabudowy budynków;
    - pozyskiwaniu przez miasto terenów wzdłuż rzeki, które następnie przekształcane będą w parki linearne;
    - zapisaniu na poziomie Strategii wielkości środków, które miasto planuje przeznaczyć na realizację zadań związanych z rozwojem zieleni.
- Działania na rzecz rozwoju zieleni uznano za istotne z puntu widzenia rozwoju miasta ze względu na fakt koncentracji wielu funkcji na tego typu obszarach. Jedyną alternatywą dla „miasta zielonego” jest „miasto szare”.
- Z punktu widzenia rozwoju zieleni w mieście za kluczową uznano rzekę Białą wraz z jej potokami – szkielet systemu zieleni w mieście. Dlatego rzeka nie powinna być traktowana jako bariera rozwojowa miasta, lecz jako jego potencjał.

- Strategia powinna koncentrować się na rozwoju całego systemu zieleni w mieście, a nie jedynie na punktowych inwestycjach.
- W kontekście rozwoju ścieżek rowerowych w Bielsku-Białej zwrócono uwagę, iż systemy komunikacji pieszej i rowerowej należy traktować jako autonomiczne/niezależne od systemu komunikacji kołowej (ścieżki nie powinny być projektowane jako towarzyszące dla dróg, lecz od nich niezależne). Jednocześnie zwrócono uwagę, iż zasadniczą funkcją tras rowerowych w mieście jest komunikacja, a nie rekreacja.
- W dyskusji na temat rozwoju systemu tras rowerowych w mieście, zgłoszono pomysł instalowania stojaków na rowery w bezpośrednim sąsiedztwie przystanków autobusowych.
- Miasto intensywne to takie, które skutecznie wykorzystuje istniejącą infrastrukturę, zaś miasto ekstensywne, to takie które w sposób świadomy i planowy (zgodny ze studium) wykorzystuje przestrzeń. W dyskusji pojawił się głos, zgodnie z którym miasto intensywne to przede wszystkim takie, które działa w sposób intensywny.
- Zwrócono uwagę na problem rozlewnia się miasta, określając go mianem nieodwracalnego. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest konieczność zarządzania suburbanizacją.
- Pojawiły się głosy według, których Bielsku-Białej niewiele brakuje do osiągnięcia standardów miasta 15-minutowego. Takiemu stanowi rzeczy sprzyja stosunkowo niewielki rozmiar miasta.
- Konieczny jest rozwój zrównoważonego sytemu transportowego oparty zwłaszcza na spacerowaniu, rowerze oraz urządzeniach transportu osobistego (UTO). Zrównoważenie oznacza, że system ten nie może być dyskryminujący w swych założeniach (tzn. nie może całkowicie wykluczać żadnego środka transportu, w tym również samochodu). Efektem nowego systemu powinno być uspokojenie ruchu w centrum, co będzie możliwe dzięki przyznaniu preferencji ruchowi pieszemu i rowerowemu.
- W związku z brakiem miejsca w centrum miasta na budowę nowych ciągów pieszych i rowerowych, pomysłem na pozyskanie potrzebnej przestrzeni może być zwężanie ulic. Budowa ciągów pieszych i rowerowych nie może odbywać się kosztem terenów zielonych.
- W kontekście ochrony zabytków zwrócono uwagę na potrzebę:
    - wyznaczenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji jako instrumentu ochrony cennych układów historyczno-urbanistycznych;
    - poszerzenia ochrony obiektów zabytkowych z wykorzystaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

- Dyskutowano również funkcje centrum miasta po pandemii COVID-19 – postawiono pytanie czy po pandemii centrum będzie w dalszym ciągu potrzebne mieszkańcom. Mając na uwadze postępującą pod wpływem pandemii zmianę zachowań wydaje się, że odpowiedź na to pytanie jest negatywna. Dlatego też konieczne jest podjęcie zróżnicowanej interwencji na rzecz wykreowania wśród mieszkańców popytu na centrum miasta.
- Za główny problem systemu planowania uznano jego ograniczoną skuteczność, która z kolei wynika z przepisów prawa.
- Mając na uwadze ograniczenia systemu planowania niezmiernie istotnym jest zapewnienie jak najszerszego (i realnego) udziału mieszkańców w tym procesie. Miasto powinno aktywnie poszukiwać pomysłów na rozwój i w tym zakresie przede wszystkim szukać rozwiązań i pomysłów w dyskusji z mieszkańcami. Efektem tego procesu będzie strategia rozwoju rozumiana jako pomysł na miasto.

2. Obszary Strategicznej Interwencji

- OSI należy rozumieć jako zobowiązanie miasta oraz pomysł na rozwiązanie określonego problemu. OSI to również instrument pomagający pozyskać środki finansowe.
- OSI „Odblokowane centrum”:
  - jego głównym elementem będzie Zintegrowane Centrum Przesiadkowe oraz ulica Nowopiekarska;
  - planowany efekt interwencji to uspokojenie ruchu w centrum oraz rozwój ruchu pieszego i ekomobilności.
- OSI „Przestrzeń (od)nowa” powinno obejmować:
  - Plac Wojska Polskiego;
  - Ulicę 11 Listopada;
  - tereny położone za Sferą wzdłuż ulicy Grażyńskiego;
  - tereny poprzemysłowe (m.in., kwartał Lenko, tereny po Apenie i Indukcie).

  Rewitalizacja prowadzona w ramach tego OSI powinna gwarantować zachowanie tożsamości tych miejsc (co nie wyklucza nadawania im nowych funkcji).
- OSI „Kluczowe inwestycje” powinno obejmować:
  - Beskidzką Drogę Integracyjną;
  - drogę ekspresową w kierunku północnym;
  - Rozwój bulwarów;
  - inwestycje podnoszące jakość życia w mieście;
  - ekospalarnię;
  - basen na Osiedlu Polskich Skrzydeł;
  - inwestycje na liniach kolejowych nr 117 i 190;

- rozszerzenie oferty szkół wyższych m.in. o kierunki artystyczne;
- Plac Wojska Polskiego;
- budowę mieszkań komunalnych oraz inwestycje TBS;
- rewitalizację starych kamienic w centrum miasta wraz z podłączeniem ich do sieci ciepłowniczej;
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury;
- eliminację bariery w postaci ulicy 3-go Maja.

3. Założenia do ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Za główne problemy planowania i wdrażania planów przestrzennych uznano obawę przed skutkami finansowymi oraz opór ze strony mieszkańców. Zwłaszcza ta ostatnia przyczyna wskazuje na konieczność włączania ludzi w procesy planistyczne.
- Zielona infrastruktura musi być rozwijana w całym mieście, a nie tylko w centrum.
- Należy rozwijać zintegrowany system mobilności miejskiej, a nie wyłącznie system komunikacji miejskiej.
- Konieczna jest troska o estetykę miasta (przyjęcie i realizacja uchwały krajobrazowej – obecnie na etapie opracowania).
- Stworzenie polityki pozyskiwania i zarządzania gruntami przez miasto.
- Strategia powinna zajmować nadrzędne miejsce w systemie dokumentów planistycznych miasta.
- Konieczne jest owskaźnikowanie celów oraz działań przyszłej Strategii Rozwoju Bielska-Białej do 2030 r. W tym kontekście wskazano na barometr miejski jako instrument pomiary skuteczności osiągania celów Strategii.

Tabela 1. Relacja pomiędzy proponowanymi OSI a obszarami Strategii Rozwoju Bielska-Białej do 2030 roku

OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI)	ZAKRES PRZEDMIOTOWY OSI	OBSZARY STRATEGII ROZWOJU BIELSKA-BIAŁEJ DO 2030 ROKU					
ODBLOKOWANE CENTRUM	• Zintegrowane Centrum Przesiadkowe oraz ulica Nowopiekarska; • uspokojenie ruchu w centrum; • rozwój ruchu pieszego i ekomobilności;						
PRZESTRZEŃ (OD)NOWA	• Plac Wojska Polskiego; • Ulica 11 Listopada; • tereny położone za Sferą wzdłuż ulicy Grażyńskiego; • tereny poprzemysłowe						
KLUCZOWE INWESTYCJE	• Beskidzka Droga Integracyjna; • droga ekspresowa w kierunku północnym; • rozwój bulwarów; • inwestycje podnoszące jakość życia w mieście; • ekospalarnia; • basen na Osiedlu Polskich Skrzydeł; • inwestycje na liniach kolejowych nr 117 i 190; • rozszerzenie oferty szkół wyższych; • Plac Wojska Polskiego; • budowa mieszkań komunalnych oraz inwestycje TBS; • rewitalizacja starych kamienic w centrum miasta wraz z podłączeniem ich do sieci ciepłowniczej; • rozwój błękitno-zielonej infrastruktury; • eliminacja bariery w postaci ulicy 3-go Maja						